

XV, 428, 1. Incipientes in fide et virtute, quando prophetie moraliter, XIII, 508, 1: *Et prophetabunt filii vestri, et filie vestrae; senes vestri somnia somnabunt, et juvenes vestri visiones videbunt.* Incipitum tentatio est putatio esse profectus, XIX, 46, 1: *Non quod jam acceperim, aut jam perfectus sim; sequor autem, si quomodo comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Jesu.* Eorum status animalis est, profectioem rationalis, perfectorum spiritualis, XVIII, 265, 1: *Quae et loquimur non in doctis humanae sapientiae verbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. Animalis autem homo non percipit ea quae sunt Spiritus Dei.*

INCRUMCISOS. Incircumcisus in Scriptura idem est quod immundus, durus et ineptus, II, 480, 2. Incircumcisus et immundus quid mystice et symbolice significant, XI, 615, 1, 2. Ab incircumcisus occidi probrosum erat apud Judaeos, XII, 705, 1.

INCLEMENCIA. Inclementia in alios signum est animi imperfecti, XVIII, 574, 1: *Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi.*

INCLINATIO. Inclinationes animae quare indagandae sunt, antequam quis alicui officio aut statui applicetur, X, 264, 2 et seq.: *Fili, in vita tua tenta animam tuam: et si fuerit nequam, non des illi potestatem.* Eae noscendae ad perfectionem aspirantibus, IX, 50, 1, 2. Inclinationes vitiosas sentire coguntur et justi, XVIII, 426, 1: *Videat altam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati.* Inclinatione hominum circa divites et miseros, VII, 477, 2.

INCLUSOR. Inclusores qui dicantur, XII, 189, 1.

INCOGITANTIA. Incogitantia numinis est origo unium scelerum, XI, 570, 1 (Vide DEUS).

INCOGNITUS. Incognitus nobis cur sit Deus, XVII, 326, 1 (Vide DEUS, cap. III, art. II, § V). Incogniti multi mundo, noti sunt Deo, V, 289, 1; XVIII, 458, 2: *Sicut qui ignoti, et cogniti.*

INCOMPREHENSIBILITAS (Vide DEUS, cap. III, art. II, § V).

INCONSIDERATIO. Inconsideratio et incontinentia loquendi saepe causant peccatum, IX, 602, 2: *Indiscrepitate loquelae non assuescat os tuum, et in eis in illa verbum peccati (Vide LINGUA, LOQUEL).*

INCONSTANS, INCONSTANTIA. 1º Inconstantia solis, ventorum et fluminum, VII, 57, 1.

2º Inconstantia hominum, III, 387, 1. Inconstantia appellatur hominum VII, 127, 2: *Tempus dilectionis et tempus odii, etc.; Job, 318, 2 et seq.: Qui quasi flos egreditur et conseritur, et nunquam in eodem statu permanet.* Inconstantia quanta sit in homine cogitationum et appetituum, XX, 371, 2: *Inconstantia mulieribus est familiaris, XIX, 295, 1. Item haereticis in suis dogmatibus, XVIII, 634, 1, 3: Ut jam non simul parvuli stuc-*

tuantes, et circumferantur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Inconstantia hominum a peccato originali accessit, IX, 351, 2: *Stia in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.*

3º Inconstantes similes sunt avibus vagis, X, 245, 1, 2: *Quis erudit ei qui non habet nitium, et deficiens ubicumque obscuraverit, quasi succinus latro exiliens de civitate in civitatem?* Sunt velut lunatici, XV, 435, 2. Et similes arenae, 216, 2. Sunt labruscae, XI, 453, 2. Inconstantia typos, XV, 283, 1: *Quid existis in deserto videre? Arundinem vento agitatum?* Inconstantia et mutabilitatis adagia, IX, 482, 1: *Bslo firmus in via Domini, et in veritate sensus tui et scientia, et prosequatur te verbum pacis et iustitiae, XV, 283, 2.* Inconstans tempore Antichristi futuri, per atrium templi Salomonis denotantur, XXI, 222, 2.

4º Inconstantia et temeritas quantopere vitanda sint, II, 268, 1. Inconstantes in verbis sibi et aliis noxam creant, VI, 323, 2: *Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinas.* Inconstantes misere pereant, IX, 352, 1, 2.

5º Inconstantia et instabilitas mundi et mandatorum, VII, 29, 1; XII, 727, 1, 2. Inconstantia fortunae et felicitatis hominum, VII, 486, 2 et seq. Inconstantia et instabilitas voluptatis hujus mundi, VII, 19, 1.

INCONTINENS. Incontinentes cur velit Paulus nobere, XVIII, 304, 1, 2.

INCORRIGIBILIS, INCORRIGIBILITAS. Incorrigibilis signum est obstinatae mentis, XVIII, 490, 2. Incorrigibilis etiam ad meliora trahendi, XX, 686, 1: *Et hos quidem arguite judicatos: illos vero salvate, de igne rapientes.* Altis autem miseremini in timore, odientes et eam, quae carnalis est, maculatam iusticiam. Incorrigibilis an et quando docendi et corripiendi sint, V, 258, 1: *Qui crudeli derisorem, ipse injuriam sibi facit: et qui arguit impij, sibi maculam generat.*

INCORRUPTIO: Incorruptio est causa aeternitatis, XIX, 488, 2.

INCREDBILIS. Incredibilis saepe in Scriptura sumitur pro incredulus, V, 558, 1.

INCREDLITAS, INCREDULUS. I. INCREDULITATIS CAUSA. — 1º Pusillanimitas, I, 483, 1: *Narravit ergo Moyses omnia filijs Israel, qui non acceperunt ei, propter angustiam spiritus, et opus durissimum; 557, 1: Disserunt ad Moysen... Nomen est iste sermo quem loquebatur de te in Aegypto, dicentes: Recede a nobis ut serviamus Aegyptijs? Nullo enim melius erat servire eis, quam mori in solitudine; IX, 106, 1, 2: *Ve dissolutus corde, qui non credunt Deo, et ideo non protegentur ab eo; XX, 461, 1: Pellicientes animas instabiles.**

2º Caecitas, XII, 56, 1: *Audi, popule stulte, qui*

*non habes cor; qui habentes oculos, non videtis; et aures, et non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus, et a facie mea non dolebitis?.. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans, recesserunt et abierunt; XVI, 465, 2 et seq.: *Et dixit Jesus: In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant, et qui vident, caeci fiant; 545, 2 et seq.: Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excaecavit oculos eorum, ut non videant oculis, et non intelligant corde, et convertantur et sanent eos (Vide CAECITAS SPIRITUALIS).**

3º Vilitas carnis, XVII, 653, 1: *Nemo vos seducat inanibus verbis, propter hanc enim (fornicationem scilicet, immunditiam, etc.) venit ira Dei in filios diffidentiae.*

4º Vana gloria, XVI, 387, 2: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis; et gloriam quae a solo Deo est, non queritis? 516, 2: Veruntamen ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter Pharisaeos non confitebantur, ut et synagoga non ejicerentur. Dicebant enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.*

II. INCREDULITATIS MALA. — 1º Incredulus et injustus Deo displicet, veraque caret vita, XVIII, 47, 2: *Scriptum est: Justus autem ex fide vivit.* Incredulitas est magnum peccatum, XIX, 383, 2: *Quibus autem infensus est, nisi illis qui increduli fuerunt? Increduli fidei sunt inimici Dei, XVI, 352, 2: Qui credit in Filium, habet vitam aeternam; qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. Hi a Christo in die iudicii accensibuntur, 518, 2: Qui spernit me, et non accipit verba mea, habet qui iudicet eum; sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in novissimo die.*

2º Incredulitas omnibus gratis hominem destituit, XV, 338, 2. *Et non fecit ibi virtutes nullas propter incredulitatem eorum; 687, 1, 2: Et non poterat ibi virtutem ullam facere... et mirabatur propter incredulitatem eorum; XVI, 385, 2: Et verbum ejus non habetis in vobis manens, quia quomodo misit ille, huic vos non creditis; 442, 1, 2: *Etia vobis quia moriemini in peccatis vestris; si enim non crederetis quia ego sum, moriemini in peccato vestro; XVIII, 59, 1: His autem qui sunt ex contentione, et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio; XIX, 382, 1: Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi a Deo vestro; sed adhortamini vosmetipsos per singulas dies... ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati.**

3º Incredulitas maximis poenis punitur, Psalm. II, 21, 1, 2: *Ideo auditur Dominus, et distulit (ne tam cito in terram promissionis intrarent); et ignis accensus est in Jacob, et ira ascendit in Israel, quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in*

*salutari ejus; V, 52, 2 et seq.: Tunc invocabunt me, et non exaudiam; mane consurgent, et non invenient me, eo quod exosum habuerint disciplinam, et timorem Domini non susceperunt; nec acceperunt consilio meo, et detraxerunt universas correptiones meas; VIII, 535, 2: Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, et horum qui te nesciunt, audaciam traducis; IX, 459, 1, 2: *In synagoga peccantium exardabit ignis, et in gente incredibili exardescet ira; XIX, 383, 2; XX, 659, 2; 660, 1: Commovere autem vos volo, scientes semel omnia quantum Iesus populum de terra Aegypti salvans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit; 370, 2: Quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo Dei. Si autem primum a nobis, qui finis eorum qui non credunt Deo Evangelio? Et ei iustus via salvabitur, impius et peccator usque peribunt?**

III. INCREDULITAS JUDAEORUM, XVIII, 481, 1, 2. Ob eam repulsi sunt a benedictione, 169, 1. Incredulitas Judaeorum causa fuit eorum reprobandis, XVI, 478, 2 (Vide HEBRAEI JUDAEI).

INCRUPATIO (Vide CORRECTIO FRATERNITA, CORRECTIO).

INCUBI. Incubi daemones, qui, et an tales dentur, IV, 294, 1, 2. Incubus morbus unde oriatur, X, 329, 2.

INDI. Indi lapides et ligna pro diis colunt, XVIII, 52, 1. Indi pagani vero dici non possunt peccatum Adam imitari, 97, 1. Indi peccata sua scripto exarata in flumen jactant, ut aeterna premantur oblivione, XIV, 451, 1.

Indi Brachmanes olim vocabantur suos sapientes gymnosophistas, IV, 220, 1, 2. Indorum reges, etiamnum multas uxores habent, IV, 370, 2. Indorum regum nonnulli sunt longaevi, XIII, 42, 2. Ob exercitia sunt longaevi, XII, 579, 1.

Indi etiamnum in praelis elephantis utuntur, cur, IV, 442, 2. Indi nonnulli parentes senio confectos mactant et devorant, IX, 120, 1. Indorum indocilitas et stupor, IX, 581, 1. Convivabantur coronati, X, 447, 1. Indi aliqui celeriter currunt aequis, III, 440, 2.

Indi una cum auro et tenebris ignorantiae educi, Job, 546, 2. Indorum per baptismatis gratiam immutatio, XII, 752, 2. Indi Thomei a Chaldaeis Episcopum petunt, XVIII, 255, 1.

INDIA. India Orientalis quomodo in Scripturis vocetur Aethiopia, XIV, 304, 2. Ejus et regionum vicinarum conversio ab Abdia et Sophonia praedicta est, 305, 1. An ex India fuerint Magi Christiani puerum adorantes, XV, 71, 2 et seq. India Orientalis in valle una quam variis sint linguae XVII, 88, 2. India Orientalis quomodo et quomodo aperta sit Vasco Gamae, IV, 288, 1.

India Occidentalis an olim Hispania conjuncta, XI, 309, 2.

Indice per christianismum multa bona accessere,

XI, 683, 2. India eate Virginii est a Lusitanis dicitur, V, 244, 1.

INDIFFERENTIA. Indifferentia opera media sunt inter virtutem et vitium, VIII, 21, 1, 2. In indifferentibus cuique liberum suam opinionem sequi, XVIII, 230, 4.

INDIGENS (Vide PAUPER).

INDIGNATIO. Indignatio significat aliquando iustum Dei iudicium, *Psalm.* I, 170, 4, 2. Indignatio Christi Lazarum resuscitatur erat in mortem et diabolum, et contra Judaicam perfidiam, XVI, 492, 1. Causa ejus erat Lazari mors, et sororum et aliorum ploratus, 492, 2.

Indignatio indignantem non sinit quiescere, IV, 379, 2 (Vide *INA*).

INDIGNUS. Indigni non sunt ad prelaturas promovendi, VI, 301, 2: *Claudus pedibus, et iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.* Indignum ordinans, ejus peccatorum fit participes, XIX, 248, 2 et seq.: *Manus cito nemini imposituris, neque communicaveris peccatis alienis (Vide ORDINIS SACRAMENTUM, SACERDOS).* Indignus non sunt conferendi honores, IX, 372, 1. Indignus non est beneficiendum, 367, 2: *Si beneficiis, scilo cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa.* Id tamen quandoque fieri solet, 368, 2.

INDISCRETUS. Indiscretus et nimis in corpore edomando et mortificando cur dici possit sacrilegus, XVIII, 202, 4: *Rationabile obsequium vestrum.*

INDOCTUS. Indocti nomen meretur superbus, VI, 120, 1: *Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.* Indoctis docendi munus committi non debet, 295, 2: *Quomodo nix in aestate, et pluvix in messe, sic indecens est stulto gloria.* Indocti plii potiores sunt doctis impiis, V, 353, 2. Indoctus probus melior est docto improbo, IX, 538, 2 et seq.: *Melior est homo, qui minuitur sapientia, et deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, et transgreditur legem Altissimi (Vide DOCTUS, IGNORANTIA, SCIENTIA).*

INDOLES. Indoles prolium a matre potissimum pendet, XIII, 285, 1. Indoles melior an sit sortis melioris et fortune causa, X, 168, 1: *Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole?* Secundum suam indolem quisque est regendus, 94, 2. Indoles in consilio ejus qui consultatur spectanda est, 255, 2: *Cum viro sancto assiduis esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei: cuius anima est secundum animam tuam, et qui cum tibi fueris in tenebris, condolebit tibi.*

INDUERE, INDUMENTUM. *Induere* Hebraeis significat copiose aliqua re perfundi et imbu, XVIII, 27, 2; 547, 2: *Quicumque enim in Christo, baptizati estis, Christum induistis.* Verbum indui quid proprie significet, Job, 185, 4: *Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris.* Induere novum hominem et veterem, Christum et Adamum,

quid sit, XVIII, 226, 1: *Induimini Dominum nostrum Jesum Christum; 640, 1: Induite novum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis.* Indumentum christianus est externa virtus, 226, 1.

INDULGENTIA. Indulgentiæ ecclesiasticæ astruuntur, XVIII, 427, 2. Non dabatur olim, nisi bona pars penitentiae esset expleta, *ibid.* Dantur e thesauro Ecclesie, XIX, 80, 2. Indulgentias dare potest Romanus pontifex, XVI, 646, 2. Indulgentiæ dantur defunctis per modum suffragii, XV, 374, 2 et seq. Indulgentias cur multi non lucruntur, 320, 2.

INDUSTRIA. Industria et industrius quid proprie sint, V, 25, 1; VII, 344, 1, 2. Industriae emblema, VII, 344, 1, 2. Industria in bello plus valet robore, VI, 68, 1. Ipsa domum edificat, 216, 4. (De industria, vide *ECCLES.*, cap. XXXVIII, vers. 28-36).

INEXISTENTIA. Inexistentiæ divinarum personarum, XVI, 646, 2 (Vide *TRINITAS*).

INERS, INERTIA. Iners quis proprie sit, IX, 377, 1. Iners mavult mendicare, quam honesto labore victum sibi comparare, X, 343, 2: *Vir respiciens in mensam alienam, non est vita ejus in cogitatione victus; alii enim animam suam cibis alienis.*

Inertia corporalis et spiritualis est fugienda, V, 161, 2 et seq.: *Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus, ut dormias.* Et venit tibi quasi viator agestas, et pauperies quasi vir armatus. Inertia quae parit mala, X, 343, 2: *In ore imprudentis conculcabit inopia, et in ventre ejus ignis ardebit.* Quam sit periculosa, IX, 516, 3: *Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ad inertiam.* Inertia hominis vires addit diabolo, XX, 395, 2 (Vide *OTIUM, PIGRITAS*).

INFALLIBILITAS. Infallibilitas fidei orthodoxæ, XVIII, 548, 2: *Licet nos, aut angelus de caelo evangelizet vobis, praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.*

INFAMIA, INFAMIS. Infamia impiorum putredo est, V, 281, 2: *Memoria justi cum lavibus; et nomen impiorum putrescit.* Unde ipsa oritur, *ibid.* Infamia ex lucro injusto contracta apud viros bonos nunquam eluitur, XIII, 449, 2. Infamia metus angit iniquarum opum possessores, VI, 401, 1: *Rapine impiorum detrahent eos, quia noverunt facere iudicium.* Infamia parentum etiam in filios redundat, et vice versa, V, 528, 1: *Corona senum, filii filiorum; et gloria filiorum, patres eorum.* Infames generant posteros serpentes, V, 282, 1. Infamie in honore securitæ memor esto, IX, 355, 1: *In die bonorum ne immemor sis malorum; et in die malorum non immemor sis bonorum.*

INFANS, INFANTIA. Infans quis proprie et abusive dicatur, XX, 543, 2. Infans dicitur qui fieri non potest, XVIII, 393, 4. Infans dierum quis dicitur litteraliter et mystice, XI, 743, 4, 2.

Infans Aristoteles docet in utero attrahere alimentum per umbilicum et inde nutriri et auferri, VIII, 421, 1; XII, 605, 1, 2. Infans nascens primo caput emittit, VIII, 421, 2. Causa vagitus infantium recens natorum, 422, 1. Infans masculi recenter nati iuxta quosdam ingemunt A, quæ est prima littera Ade; femellæ vero vagiendo ingemunt E, quæ est prima littera Evæ, XV, 633, 1, 2. Juxta Ariam Montanum infantes in quacumque quæ voce vocem hebraicam *יָהוָה*, *yah*, sonant, quod est nomen Dei, et abbreviatum *Jehova*, XV, 466, 2. Prima infantium vox sit pia, XV, 466, 2. Infantes loqui nesciunt Christo triumphanti etiam acclamant, 468, 1. Infans recens nati cur excipiat terra, XVI, 58, 1; XII, 607, 1. Romani pueros recens natos deponant in terram quatuor de causis, VIII, 421, 1. Infans cur fasciatur, 422, 2. Infantes similes sunt ranis, in quo, I, 504, 1. Infans nutricium idoleum et vitia sugunt, XIII, 285, 1, 2. Infantibus proprie nocet fascinum, XVIII, 527, 4 (Vide *PENA*).

Infans nascitur in peccato originali, XVI, 340, 2. In Adamo peccatur, etsi non actualiter, XVIII, 97, 2. Ejus peccatum actuale ipsius proprium, 450, 2 et seq. Infans ob peccatum originale obtinuit poenæ damni, 102, 1. Infans in peccato originali medium sententiam accipit, XV, 534, 1, 2. In iudicio circa opem et examinabuntur, XVIII, 651, 4 (Vide *PECCATUM ORIGINALE*).

Infantibus fidelium baptismus non est minus necessarium quam aliis, XVIII, 492, 2. Infantes baptizandi sunt, licet rationis usu carentes, XVI, 339, 1, 2. Infantes per sacramentum Baptismi ex opere operato justificantur, XII, 226, 2. Infantes plures martyres, 226, 2; 393, 2. Olim eis dabatur Eucharistia, XV, 401, 2; 403, 2. Id jam vetitum est, *ibid.* Infantes fidelium olim *Alleluia* proferre docebantur, XXI, 333, 2. Infantes fuere sæpe innocentie falso accusatorum iudices, XIII, 185, 2. Infantes quare Deus interdum in communi clade et strage interfici sinat, XII, 574, 2.

INFANS CHRISTUS. Infans Patris an Christus proprie dicatur, XXI, 124, 1. Liber *De Infantia Salvatoris* est apocryphus, XVI, 85, 2 (Vide *JESUS CHRISTUS*).

INFANTES INNOCENTES. Infantes Bethlehemici cur casi a bimato, XV, 85, 4. Quantum hoc tempus complectatur, XV, 2. Eorum cædes contigit decimo quinto mense a nato Christo, *ibid.* In *Commentario in Lucam* Cornelius asserit istud infanticidium duobus mensibus post purificationem sanctæ Virginis contigisse, XVI, 81, 1. Quo pacto amnes necati, 86, 2 et seq. Idque circa Pascha, 87, 1. Occisi sunt quatuordecim millia, 87, 2, XXI, 271, 4. Sunt martyres, *ibid.* Innocentes martyres non habuerunt voluntatem martyrii, sed ex opere martyrii mercedem consecuti sunt, XII, 326, 2. Is usus rationis non est acceleratus, XV, 68, 2. Fuere quasi agni paschales, quia circa Pas-

cha casi, 88, 4. Ut flores martyrum, *ibid.*, 2. Infanticidium Herodis a Jeremia describitur ad litteram, XII, 225, 2. Innocentium cædes fuit causa obsidionis Jerusalem, 676, 1.

INFERI. Inferi qui decantant genua Jesu, XIX, 31, 1.

INFERIORA. Inferiora terræ ad quæ Christus descendit, sunt inferus, non sepulcrum, XVIII, 627, 1, 2. Quæ hæc sint spiritualiter, XIX, 55, 2.

INFERNUS. VARIE VOCIS INFERNI IN SCRIPTURA ACCEPTIONES. — *Inferni* nomine quod in libro *Job* significetur, *Job*, 325, 1: *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus?* Infernus quinquupliciter dicitur, XII, 433, 2: *Aperi oculos tuos et vide, quia non mortui, qui sunt in inferno, quotum spiritus acceptus est a visceribus suis, debent honorem et justificationem Domino.* Inferni nomine dicitur limbus, purgatorium et infernus proprie dicitur, X, 58, 2: *Mors silius, mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa; XVIII, 627, 2: Quod ascendit, quid est, nisi quia et descendit primum in inferiores partes terræ? Psalm.* I, 79, 1: *Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum vicem corruptionem.* An infernus et mors aliquid pro una re samantur, XIV, 228, 2: *Qui dilatavit quasi infernus animam suam; et ipse quasi mors, et non adimpletur.* Infernus et mors apud Oseam mortuorum statum significant, XIII, 462, 1, 2: *Ero mors tua, o mors; morsus tuus ero inferno; XVIII, 544, 2: Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors, stimulus tuus? Ipse et mors vellet socii pene semper conjunguntur, XXI, 360, 2: Et mors et infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant.* Quomodo dicantur missi in stagnum ignis, *ibid.*: *Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis.* Hæc est mors secunda. Infernus cur dicitur gehenna et Topheth, XX, 336, 1. Cur vocetur orcus, XIV, 228, 1. Dicitur allegerie vallis ad orientem maris, XII, 771, 2. Ipsæ est anagogice pila, XIV, 281, 4. Anagogice Babylon est, 422, 2. In *Apocalypsi* inducitur vel persona per prospopoeiam, XXI, 38, 2. Inferi clavis que sit, 38, 1; 73, 1. Infernus pro limbus sumptus, vocatur silentium, unde, X, 99, 2. Item profundissimus, *Job*, 383, 2: *In profundissimum infernum descendit omnia mea.*

II. INFERNUS QUANDO CREATUS, ET UBI SITUS. — **I.** Infernus quomodo et quoto die mundi sit creatus, I, 49, 2; XI, 423, 1: *Præparata est enim ab heri Topheth, a rege præparata, profunda, et dilatata.*

2. Infernus est ultima et ima pars mundi, V, 469, 1: *Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.* Infernus est in centro terræ, XVI, 226, 1: *In his omnibus, inter nos et vos clava magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possunt, neque inde hæc transmeare.* Infernus est sub terra, XX, 664, 2;

Angelos vero qui non servecerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni Dei, vinculis æternis sub caligine reservati. Ejus situs describitur, XXI, 287, 2. Inferos veros et locales negant Lutherani multi, XXI, 202, 4.

III. INFERNI PÆNÆ. — 1° Inferni pœnæ omnia aiala omnesque dolores comprehendunt. Inferni pœnæ duplex, XV, 333, 1: *ibi erit fletus et stridor dentium*. Ejus atroces pœnæ, V, 200, 2: *Via inferi domus ejus, penetrantes in interiora mortis*. Inferni pœnarum gravitas, XIX, 445, 1: *In revelatione Domini Jesu de celo cum angelis virtutis ejus, in flamma ignis dantis vindictam tuis qui non noverunt Deum*. Ejus pœnæ major est deliciis hujus vite, XXI, 326, 2: *Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum*. Infernus est lacus ira Dei, 286, 1, 2 et seqq. Est locus miserie, confusionis et horrois, Job, 259, 2 et seqq.: *Antequam vadam ad.... terram visceris et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*. Est officina dolorum, 326, 1. Comparatur torculari uvæ et botris pleno, XIII, 592, 1. Olio assimilatur, XII, 673, 2. Ejus horror quantus, XXI, 288, 1.

2° Pœnæ ignis. Primo. In inferno est verus ignis. Non solo igne cruciabantur impii in gehenna, X, 320, 2; 321, 1: *Ignis, grando, fames et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt*. Sed is cruciatus primarius et essentialis est, *ibid.* Non fuit primario ad vindictam impiorum creatus, *ibid.* Primo et per se demonibus fuit paratus, postea consequenter etiam hominibus eos imitantibus, XV, 538, 1: *Discedite a me, malefici, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus*. Ignis est in gehenna, XX, 149, 2; 663, 1: *Sicut Sodoma et Gomorra..... abeuntis post carnem alteram, facta sunt exemplum ignis æterni pœnæ sustinentes*. Ignis verus in inferno damnatos torquebit, XI, 423, 2: *Nutrimenta ejus (Topheth), ignis et ligna multa: status Domini sicut torrens sulphuris succedens eam*. Calvinus asserit, sed falso, damnatos in inferno non alio igne aut pœnæ torqueri, quam quod apprehendant Deum sibi esse offensum, IX, 235, 1; XIX, 195, 1. Ignis impiorum quintuplex, IX, 567, 1: *Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis*. Ignis optime exprimit furoris divini ardorem in damnatos, IX, 84, 2; 237, 2. Hinc pœnarum gehennæ symbolum est, IX, 457, 2: *Apposuit tibi ignem et aquam: ad quod volueris, porrige manum tuam*. Ignis apte peccatorum luxuriam castigat, X, 321, 2.

Secundo. Ignis inferni qualis natura, Job, 437, 2: *Devorabit eum ignis qui non succenditur*, XV, 537, 2. Ignis infernalis an corporeus sit, IX, 235, 4 et seqq.: *Vindicta carnis impii, ignis et terris*. Esse corporum multis argumentis affirmatur, 236, 4 et seqq. Quomodo agat in spiritus et

animam adurat, IX, 237, 1; XVI, 224, 2: *Mitte Lacarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*, XVIII, 443, 2. In distantissima agere potest, XV, 236, 2. Incendiorem gehennæ descriptio, XIV, 163, 1. Quo sensu a quibusdam Patribus dicatur spiritualis, XX, 663, 4, 2. Ignis noster a quo differt a gehennali, IX, 236, 2. Incurruptibilis est, 237, 2. Est et sulphureus, cur, IX, 237, 2; XXI, 341, 2. *Et apprehensa est bestia, et cum ea pseudopropheta.... Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure; 361, 2: Et qui non inventus est in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis*. Igni infernali quam vim Deus indidit in daemones et in damnatos, XXI, 209, 2. Est maxima pœnarum, IX, 238, 1. Ignis inferni et ignis purgatorii quomodo differant, XVIII, 273, 2. Inferni ignis est sine fumo, XXI, 279, 2. Inferni aestus et frigus qualia, Job, 505, 2; 505, 1: *Ad nimum calorem transeat ab aquis nivium, et tuncque inferos peccatum illius*.

Tertio. Ignis inferni est inextinguibilis. Ignis æternus Sodomæ quis, XX, 602, 2. Ignis inferni æternus et inextinguibilis, XI, 362, 1; XV, 406, 1: *Paleas autem comburet ignis inextinguibilis*. Idem numero durat in æternum, XV, 406, 1 et seqq. Reprobos non absumet, 539, 2: *Ibunt hi in supplicium æternum; justi autem in vitam æternam*. Erit velut sal corpora a corruptione præservans, 701, 1: *Omnis enim ignis salietur, et omnis victima sale salietur*.

3° Pœnæ vermis. An in inferno sint veri vermes, XI, 762, 2. Esse proprie dictos vermes nullis argumentis probatur, XI, 767, 2; 768, 1, 2: *Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur; et erunt usque ad salutem visionis omni carni*. In inferno probatur esse vermes corporeos, IV, 355, 2: *Dabit enim ignem et vermem in carnes eorum ut urantur et sentiant in sempiternum*; IX, 238, 2 et seqq.: *Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impii, ignis et vermis; 311, 4: Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias et vermes*. Tropologie, vermis est remorsus conscientie, 239, 1.

4° Pœnæ tenebrarum. Infernus est regio tenebrarum, VIII, 616, 1. In eo nulla est dies, XXI, 279, 2. Inferni tenebræ quadruplices, Job, 259, 2: *Antequam vadam ad terram tenebrarum et operam mortis caligine, terram miseris et tenebrarum*. Unde infernus sit tenebrosus, XV, 226, 1: *Filii autem regni efficiantur in tenebras exteriores*. Quare vocentur tenebræ exteriores, XV, 225, 2 et seqq.

5° In inferno sunt odia, rixæ, pugne perpetuæ tam demonum quam hominum inter se, VI, 374, 1.

6° Infernus carcer est, XX, 336, 1.

7° Pœnæ inferni sunt verbera. Infernale tormentum inde adaugetur, quod nunquam inde egredi

liceat, XII, 478, 4: *In terram, ad quam ipsi levant animam suam: ut revertantur illuc, non revertentur*. Inde anima nulla egredi potest, nisi speciali privilegio, XVIII, 121, 1, 2. Et tunc suum infernum secum fert, *ibid.* In inferno nulla est redemptio, V, 318, 1: *Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes; et expectatio sallicitorum peribit*; XX, 336, 1. In eo non est poenitentia, X, 349, 2: *Non est autem in inferno accusatio vitæ*. Nemo ibi vitæ breviorum vel longitudinem potest accusare, nec ob eam damnabitur, *ibid.* Infernus est regio mortis, V, 199, 2 et seqq.: *Via inferi domus ejus, penetrantes in interiora mortis*. Car dicitur perditio, 455, 4: *Infensus et perditio coram Domino*. Infernus est sepulcrum, XI, 459, 2 et seqq. Car vocetur abyssus, XXI, 199, 2: *Vidi stellam de celo occidisse in terram, et data est ei clavis putei abyssi*, 287, 1.

IV. QUALES HOMINES INFERNUS SUSCIPIAT. — Infernus non est per se primitus institutus a Deo, sed post, ad puniendâ peccata hominum, VIII, 295, 2: *Non est in illis (nationibus) medicamentum exterminii, nec infernorum regnum in terra*. Infernus scopus impiorum est, V, 39, 1: *Deplurimus sicut infernus viceientem, et integrum quasi descendentem in lacum*. Domus est libidinorum, 68, 1: *Inclinata est ad mortem domus ejus, et ad inferos semita ipsius*. Est sentina malorum, 140, 1, 2. In inferno impletas cum omnibus impiis quasi in amphora constipata est, XIV, 421, 1. Infernales ignes multi in vita sibi et aliis paratos videntur, XII, 732, 1, 2: *Dedi terrorem meum in terra viceientium*.

V. QUAM MULTOS CONTINEAT INFERNUS. — Inferni capacitas, profunditas, insatiabilitas describitur, XI, 459, 2: *Propterea dilatavit infernus animam suam, et aperuit os suum absque ullo termino*; 423, 1, 2: *Præparata est ab heri Topheth, a rege præparata, profunda, et dilatata*. Inferni anima est capacitas sua, 459, 2. Ejus longitudo et latitudo quanta, XXI, 286, 2: *Et exiit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta*. Infernus est mors sunt insatiabiles, VII, 46, 2. Infernus est insaturabilis, VI, 444, 2.

VI. QUIBUS MEDIIS INFERNUS VITARI POSSIT. — Ignis inferni contempere sit timendus, I, 251, 4. Inferni consideratio est arx fortissima adversus peccatum, Job, 325, 2: *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Nos ad inferni cogitationem amonent mentes ignivomi, *ibid.*, et 326, 1. Item febres et morbi, 326, 1. Ejus cogitatio stimulus est ad viciorum fugam et studium virtutum, XV, 540, 4, 2. Infernus ab obedientia vincitur, VI, 127, 4. Ejus oblitio causa damnationis multorum, *ibid.* Inferni pericula qui non advertant, *Psalm.* II, 279, 1: *Circumderunt me dolores mortis, et pericula inferni invenerunt me, tribulationem et**

dolorem inveni. Inferni dolores subire coguntur et tabant iusti, ut ex eo animas liberarent, VIII, 220, 2: *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus amulatio*.

INFIDELITAS, INFIDELIS. 1° Infideles veras virtutes non habent, IX, 10, 2. Omnia tamen eorum opera non sunt peccata, X, 207, 1; XIV, 343, 1; XVI, 564, 1, 2; XVIII, 235, 1; 350, 4, 2; XIX, 327, 1. An nihil boni facere possint, XIX, 327, 2. Infideles solo concursu generali possunt de Jesu habere cogitationem bonam, sed non prout ad remissionem peccatorum, gratiam et finem supernaturalem necesse est, XVIII, 372, 1. Car is nullus cibus mundus, XIX, 327, 2. Infideles non pertinent ad fideles, in die iudicii non justificabuntur, XV, 435, 1. Omnes damnationem incurrant, XVI, 190, 2. Infideles ab Ecclesia puniri vel excommunicari nequeunt, XV, 407, 2. Infideles mystice sunt Idumæi, XIV, 5, 2. Infideles sunt civitates diaboli, *Psalm.* I, 53, 1. Infideles fidem et fideles persecuti sunt, XVI, 181, 1. Infidelitas hominum Dei fidem non evacuat, XVIII, 67, 2. Infidelitas per luxuriam punitur, V, 268, 1, 2. Infidelitatis pœnæ, libidinum monstra, XVIII, 54, 1, 2.

Infideles etiam angelum bonum custodiam habent, XVII, 233, 1. Infideles per aquas baptismi sanitatem et salutem mentis recipiunt, quam non habebant, XII, 852, 1.

2° Infidelium commercia vitanda, XIII, 460, 4. Cum infidelibus perversisque hominibus non conversandum, IV, 286, 2. Quatenus odio prosequendū sint, et de eorum malo quatenus gaudendum, IX, 676, 1. Pro is orandum, XIX, 434, 2 (Vide GENTILES).

Infidelium uxorem non ducat Christianus, VI, 20, 4. Infidelis cum fidei conjuge juxta legem Ecclesie habitare nolens, consuetur hoc ipso velle discedere, XVIII, 308, 2. Quando infidelem conjugem liceat dimittere, 307, 2. Infidelitas jam impedit et dirimit matrimonium (Vide MATRIMONIUM).

3° Infidelitas per oppositionem fidelitatis sumpta. Infidelitas dicitur in Scriptura adulterium, XV, 314, 4: *Generatio mala et adultera signum querit*. Infidelitas in omnibus creatoris invenitur, VII, 19, 2 et seqq. Infidelis pauper est, et si totum possideat mundum, V, 525, 4, 2. Infidelitas ream publicam evadit, 529, 2.

INFIDUS. Infidus fidentem in se fallit die angustie, VI, 278, 1. Nemo est fidi, *ibid.* Infidus ob perfidiam in lites et graves pœnas incidit, V, 546, 2.

INFIRMITAS, INFIRMUS. 1° Infirmitas sumpta pro agilitate. Infirmitas saepe merita adauget, X, 273, 2: *Fili, in tua infirmitate non despicias teipsum; sed ora Dominum, et ipse curabit te*, 276, 2. Infirmitas docet hominem orare, XI, 659, 2. Quomodo infirmus corporaliter, spiritu sit firmus, et celestibus se totum addicat, XVIII,

506. 1. Quomodo Lazari infirmitas fuit ad gloriam Dei, XVI, 485, 1. Infirmi non est medico prescribere modum quo curetur, Job, 14, 2. Ipse vulnerat et medetur: percutit, et manus ejus sanabunt (Vide *Ecce, Monachus*).

2. Infirmitatem pharizaei hebraica pro omni dolore sumit Paulus, XVIII, 503, 1, 2. Infirmitas non est molesta patienti, sed pati nolenti, XVIII, 441, 2.

3. Infirmitates spirituales. Primo. Infirmitates novem ortae ex peccato, 144, 1. Similiter autem et Spiritus adjuvat infirmitatem nostram. Infirmitates quomodo placere debeant, 306, 1. Libenter igitur glorior in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Earum utilitas, 506, 1. Infirmi vocatur quorum conscientia erronea, XVIII, 227, 1. Infirmum in fide assumit.

Secundo. Infirmitates nostras in se suscepti Deus ut eas curet, XVI, 510, 1. Nunc anima turbata est, et quid dicam? Infirmitatum quatuor genera suscepti Christus, XIV, 391, 2. Non enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine obsequie peccati. Unde id colligatur, 394, 1, 2: Qui in diebus carnis suae, proces supplicationis ad eum, qui possit illum salvum facere a morte, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.

Tertio. Infirma mundi eligit Deus, ut confundat fortia, XIII, 27, 1, 2; 616, 1; 617, 1; XVIII, 257, 1. In infirmis Deus robur suum constituit, XIV, 506, 2. Salvabit Dominus tabernacula Juda, ut non magnifice glorietur domus David. Infirmi contra eos quibus Deus irascitur, robusti sunt, XIII, 485, 2. Infirmi spem suam in Deo constituant, X, 473, 2.

Quarto. Infirmitates proximi ferendae sunt, XVI, 375, 1. Dicit et Jesus: Surge, tolle grabatum tuum, et ambula; XVIII, 573, 1. Alter alterius onera portat, et sic adimplebitur legem Christi. Infirmitatem proximi sui portet fidelis, XIV, 353, 2. Infirmitatem suorum ferant confessarii et concionatores, XVII, 373, 2 et seqq.: Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes, oportet suscipere infirmos. Infirmiores quomodo regendi, XVIII, 555, 1. Vellem autem esse apud vos modo, et mutare vocem meam.

Quinto. Infirmitas nostrae cum potentia Dei collatio, Psalm. II, 394, 2. Infirmitas humana etiam strenuissimos et peritissimos artis suae aberrare facit, IV, 457, 1, 2. Infirmitatis propria agnitio est optima tentationis vincendi ratio, IX, 93, 2; 94, 1. Infirmitatis propria agnitio est fortitudo mentis, XVIII, 505, 2 et seqq.: Nam virtus in infirmitate perficitur.

INFORTUNIA. Infortunia dextere ferre est felicior ingenii, quam ingentem prosperitatem regere prudentia, XIV, 204, 1.

INFRONITUS. Infronitus quid sit, et unde vox derivetur, X, 596, 1, 2; X, 426, 1.

INFUSORIA. Infusoria candelabri erant parvi facies, per quos ex lampade oleum delinibat in lucernas; eorum numerus, situs, descriptio, XIV, 396, 2 et seqq. Septem infusoria mystice sunt septem sacramenta, 397, 1.

INGENIOSUS. Ingeniosi sunt verbis parci, sed facies efficaces, V, 297, 1: In multiloquio non deerit peccatum; qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. Ingeniosi quae sint signa, 551, 1: In facie prudentis lucet sapientia; oculi stultorum in fratribus terra.

INGENIUM. Ingenium a quo dicitur, VIII, 473, 4. Puer autem eram ingeniosus, et sortitus suam animam bonam. Ingenium in calore consistit, XIII, 248, 1. Ingenii vis, potentia et effectus, V, 25, 1. Ipsum est habitus prudentiae, ibid. Saepe ex oculorum et vultus physiognomia ceritur, 551, 4. Ingenium hominis in ira, calice, crumena agnoscitur, XVIII, 648, 1. Ingenii velocitas laudatur in inveniendo consilio in subito periculo, VI, 173, 1: Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobile. Ingenia subtilia habent interdum aliquid amantiae, I, 12, 2. Ingenia praecoxia raro ad maturitatem perveniunt, XIII, 395, 1: Culinus stans non est in eo, germen non faciet farinam. Ingenium non est nimis vehementer arguendum, 475, 1: Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; et qui vehementer emungit, dicit sanguinem. Ingenio et scientia non est praefendum, Job, 623, 4: Si putavi aurum robur meum, et obtulisti duci: Fiducia mea. Si latatus sum super multis divitiis meis, et quia plurima reperit manus mea. Ingenii genus quis, VIII, 473, 1.

INGLORIUS. Inglorius qua re quis fiat, X, 475, 2. Ingloria morte mortui, III, 178, 2.

INGLUVIES (Vide GULA).

INGRATITUDO, INGRATUS. 1. Ingratitudo vitium, XVI, 234, 2. Respondens autem Jesus, dixit: Nonne decem mundati sunt et novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret, et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Ingratitudo maxime infangit vitium, Job, 32, 1. Ingratitudo insinuat in Deum, 476, 2: Qui dicebant Deo: Recede a nobis; et quasi nihil posset facere Omnipotens aestimabant eum; cum ille impisset domos eorum donis. Ingratitudo Judaici populi suggillatur, XI, 105, 1, 2: Filios enutrivit, et exaltavit: ipsi autem spreverunt me. Ingratitudo nostra in non respondendo Christi erga nos clarior, XIX, 199, 2. Ingratitudo nostra fuit ex parte causa tristitiae quam Christus in horto passus est, XV, 568, 2; 570, 2. Ingratitudo maxime assequitur in quatuor peccatorum speciebus, scilicet in odio, apostasia, obstinatione et impudentia, 416, 2. Ingrati in beneficiis columbae comparantur, XIII, 384, 2: Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor.

2. Ingratitudinis effectus et puniatio. Ingratitudo

siccet fluenta gratiarum, Job, 210, 2: Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic via omnium qui obliviscuntur Deum, et spes hypocritarum peribit. Quanta animae mala afferat, XIII, 408, 1. Ingratitudo post acceptam remissionem valde peccatum adauget, quomodo peccata praeterita revocet, XV, 416, 1. Ingratitudo peccatorum mortalium est causa, 416, 2. Ob ingratitude veniale Deus hominem in peccatum mortale labi sinit, XI, 736, 2: Quare errare nos fecisti, Domine, de viis tuis: indurasti cor nostrum ne timeremus te? Ingratitudo in beneficium a Deo puniatur, V, 536, 1, 2: Qui reddidit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus. Ingratitudinem impiorum sanctis compensat Deus, III, 410, 2. Ingrato an beneficendum, IX, 367, 1; 368, 2: Si benefeceris, cito tui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa.

INGUNDIS. Ingundis regina maritum ab arianismo convertit, X, 13, 2.

INGURGITATIO (Vide GULA).

INIMICITIA, INIMICUS. 1. Inimicitia inter homines causa et natura. Inimicitia auctore diabolo in orbem prodit, X, 243, 1, 2: O praesumptio nequissima; unde creata est cooperire aridam mollitia et dolositate illius? Inimicitia est erugo ob septem analogias, IX, 375, 1: Non credas inimico tuo in aeternum; sicut enim aramentum, argenti nequitia illius. Eius virulentia, ibid., et seq. Est serpens et fera, 379, 1: Quis miserabitur incantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropriate bestiis? et sic qui comitatur cum viro iniquo, et obvoluitur est in peccatis ejus? Inimicitiae fraternae sunt alii graviores, IX, 229, 2. Inimicitia inter amicos orta, est irreconciliabilis, molestissima est et periculosissima, VI, 262, 1. Inimicus ex amico factus, est truculentissimus, X, 248, 1, 2. Inimici Dei sunt inimici iustorum, Psalm. I, 39, 1. Inimico manifesto peior est fraudulenter amicus, Psalm. I, 358, 2; 359, 1. Inimici aperti minus nocent quam occulti, VI, 317, 2: Sicut noxius est, qui mittit sagittas et lanceas in mortem; ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus dicit: Ludens feci. In quo nobis prosumt inimici, 235, 2. Prosumt etiam dum vitia nostra carpunt, 331, 1, 2: Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus. Inimicos Deus iustus amicit, V, 490, 2. Cum placerint Domino via hostium, inimicos quoque ejus convertet ad pacem, V, 490, 2. Inimici iustorum latrare possunt, mordere non possunt, Psalm. I, 21, 2: Percussisti omnes adversantes mihi sine causa; dentes peccatorum contrivisti.

2. Quomodo cum inimicis agendum. Primo. Non sunt odio habendi, XVIII, 222, 2. De eorum ruina quatenus laudandum, VI, 235, 1, 2: Cum ceciderit inimicus, ne gaudeas, et in ruina ejus non exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, et displiceat ei. Inimici de morte et malis non est letan-

dum, IX, 267, 1: Nisi de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quod omnes moriuntur, et in gaudium volumus venire, Quando id liceat, ibid.

Secundo. Inimici sunt diligendi; IX, 676, 4; XI, 639, 1, 2: Et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit. XVII, 37, 1. Inimicos diligere jubet lex naturae, XV, 475, 2. Lex de diligendis inimicis visa Gentilibus impossibilis, sed est valde rationalis, et per Dei gratiam servari commode potest, Job, 686, 2. Eian lex evangelica, ibid. Eam docet Christus patientis, XV, 575, 1, 2. Inimici etiam proximi nostri sunt, XVI, 453, 1, 2 et seq. Inimicorum dilectio animam excelsam et regium facit, XX, 111, 1: Si tamen legem perfectius regalem secundum Scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. In eorum dilectione sita est perfectio, et quare, XV, 177, 2: Et si salvaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nomen et ethnici hoc fecerunt? Estote ergo vos perfecti, sicut et Pater vester celsitissimus perfectus est. Inimicos diligere est perfectiois cunulus, XIII, 498, 1.

Tertio. Inimici quomodo diligendi, Job, 627, 4: Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me odert, et exultavi quod invenisset eum matum, Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut exultarem malevolentis animam ejus; 626, 2. Diligendi sunt sicut Deus suos diligit, IX, 614, 1: Gloria magna est sequi Dominum; longitudo enim dierum assumetur ab eo. Exemplo Christi in Eucharistia, nobis diligendi sunt, VI, 180, 1, 2. Amoris inimicorum novem sunt gradus, XV, 176, 1. Inimicorum dilectionis emblema est silex, 622, 2. Inimicitiae sint mortales, amicitiae immortales, IX, 195, 2.

Quarto. Inimici beneficii afficiendi sunt, VI, 285, 2: Si curaverit inimicus tuus, cito illum; si stiterit, da ei aquam bibere; prunas enim congregavit super caput ejus, et Dominus reddet tibi, XVIII, 215, 2 et seq. Inimici quomodo sint cibandi, ibid. Inimicum vincendi optima ratio est eum vincere amore vel beneficiis, XIII, 430, 1: In funiculis Adam troham eos, in vineulis charitatis. Vincendi sunt patientia, XVIII, 216, 2: Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. Inimicus benefacere apert est silex, et charitatis, XVI, 565, 1, 2. Pro his vitam exponere summa est claritas, ibid.

Quinto. Pro inimicis orare nos oportet exempla Christi, XV, 622, 2. Oratio quo pro inimicis effunditur efficacissima est, XVII, 187, 1: Posuisti suum genium, clamavit (Stephanus): Voce magna: Domine, ne statuas illis hoc peccatum.

Sexto. Ab inimico cavendum, IX, 577, 2. Non credas inimico tuo in aeternum; sicut enim aramentum, erugina nequitia illius; 379, 1; 380, 1, 2: Una hora permanebit tecum; si autem declinaveris, non supportabit. In labiis suis indulens inimicus, et in corde suo insidiatur, ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrymatur inimicus et

si invenerit tempus, non satiabitur sanguine; et si incurrerit tibi mala, invenies illic eum priorem. Inimici quare cavendi sint, IX, 198, 1, 2: Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. In malis proximi gaudent, 374, 1.

Inimico reconciliatio non facile credendum, IX, 375, 1, 2. Ejus virus, 376, 2. Et vere in amicum converso credendum, 377, 1. Et si benefeceris, esse amicum reddes, *ibid.*, 2. Inimici in gratiam redeuntes se osculo excipiunt, XVIII, 512, 2.

3° Inimici Dei, Ecclesiae et animae. Inimici sunt Deus et mundus, XX, 176, 1: Quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi hujus, inimicus Dei constituitur. Inimici nostri nihil magis oderant quam Ecclesiae propagationem, Psalm. II, 360, 2. Inimici animae quoniam sint, IX, 377, 2 (Vide ANIMA, ECCLESIA, MUNDUS).

INIQUITAS, INIQUUS. 1° Quid sint iniquitas et iniqui. Iniquitas an plus significet quam peccatum, XX, 530, 2 et seq.: Si conflagremus peccata nostra, fidelis est, et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate; 567, 1: Omnis qui facit peccatum, et iniquitatem facit, et peccatum est iniquitas. Iniquitas saepe pro peccato quodlibet et scelere capitur, 624, 1: Omnis iniquitas peccatum est; et est peccatum ad mortem. Iniquitas saepe capitur pro effectu et poena iniquitatis, V, 272, 1, 2; XII, 536, 2; 748, 1. Iniqui et impii quomodo differant, VI, 115, 1: Pro justo datur impius, et pro rectis iniquus. Iniquitates cogitare quid sit, Psalm. II, 423, 2: Qui cogitaverunt iniquitates in corde, tota die constituunt praedia. Iniqui feo, justis palmae, cedro comparantur, Psalm. II, 434, 1: Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur. Iniqui sunt corpus mysticum daemonis, Job, 762, 2. Iniqui in Scriptura vocantur divites, ipsi vero pauperes, 486, 2: Iste moritur robustus et sanus, dives et felix, viscera ejus plena sunt adipi, et medullis ossa illius irri-gantur: alius vero moritur in anaritudine animae atque ullis opibus, et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos.

2° Iniquitatis actus et indoles. Iniquitatis origo in pauperibus et divitibus, Psalm. I, 476, 2: Prodidit quasi ex adipi iniquitas eorum, transierunt in affectum cordis. Iniquitates virum venantur, Job, 204, 2. Iniquitas bibit ut aqua, 340, 2. Ecce inter sanctos ejus nemo immutabilis:.... Quanto magis abominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem? Iniquitas est tenebrosa, 719, 1: Indica mihi.... in qua via tua habilet, et tenebrarum quasi locus sit; ut duces unumquodque ad terminos suos, et indagis sentias domus ejus. Iniquitas subservit electorum probationi, 488, 2: Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum, quod per ignem transit.

3° Iniquitatis effectus et poena. Iniquitas non prosperat, V, 347, 2: Non roborabitur homo ex impietate, et radix justorum non commovebitur.

Iniquitas parit dolorem, 365, 2: Dolus in corde cogitantium mala; qui autem pacis inveniunt consilia, sequitur eos gaudium; Job, 106, 1: Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et melunt eos; 288, 1. Iniquus semper dolet, 342, 2. Iniquitas semper est timida; 343, 2: Sonitus terroris semper in auribus illius; et cum pax sit, ille semper insidias suscipitur, et cum pax sit, ille semper insidias suscipitur, 343, 1. Iniquitatis patratio facit ut non videatur bonum, V, 306, 2 et seq.: Sicut aeternum dentibus, et fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. Ipsa impiorum viam reddit curvam, 317, 1: Justitia simpliciter dirigit viam ejus, et in impietate sua corrumpit impius. Iniquus facile desperat, Job, 344, 1: Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Iniqui in alios, seivos etiam alios experientur, VI, 147, 1, 2: Qui seminat iniquitatem, metet mala, et virga irae suae consummabitur. Iniquorum finis, Psalm. II, 130, 2: Quoniam ecce inimici tui, Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt, et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Iniquitas aeternam semper, et saepe praesentem mortem affert, V, 328, 2 et seq.: Clementia praeparat vitam, et sectatio malorum mortem.

4° Quomodo cum iniquis agendum sit. Iniqui quomodo odio habendi et diligendi, Psalm. II, 323, 2: Iniquos odio habui, et legem tuam dilexi. Inimicorum consortium meditationem verbi divini impedit, 326, 1: Declinate a me, maligni, et scrutator mandata Dei mei. Iniquorum insidie dicuntur laquei, Psalm. I, 93, 1: Dolores inferni circumdederunt me: praecipuum me laquei mortis (Vide PECCATUM).

INITIUM. 1° Initium saepe est idem quod origo et causa, IX, 343, 2. Initium vocat Scriptura quod erat ante tempora, IX, 629, 1; XIV, 117, 2. Initium significat etiam summam, praecipuum, item principatum, X, 79, 2, 80, 1. Initia mundi qua vocantur, IX, 470, 2.

2° Initium sapientiae est timor Dei, quo sensu, IX, 69, 1 et seq. Quae initia sanctorum offerenda Deo, IX, 253, 2: 254, 1. Initio operis Dei opem implorant servi Dei, XIV, 117, 2. Initia omnia sunt ardua, V, 489, 2.

INJURIA. 1° Injuriae natura et effectus. Injuria interdum capitur pro superbia, XI, 393, 1: Vae coronae superbiae, ebrius Ephraim. Injuria major est injuriam inferre, minor injuriam ferre, XIV, 201, 2: Usquequo, Domine, clamabo, et non exaudies? Vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem, videre praedam et injustitiam contra me? Injuria potentiorum pauperi ferenda, IX, 366, 1: Dicit injuste egit et fremet, pauper autem lassus tacet. Injuria a fratre illata videtur esse acrior, cur, V, 582, 1. Ab inimico illata gravis est, IX, 682, 2 et seq. Injuriae iudicibus illatae principi quodammodo infir-

runt, V, 583, 1: Non est bonum damnum inferre justo, nec percutere principem qui recta judicat.

Injuria universis est periculosa, etsi facienti nihil afferat periculi, VI, 52, 1. Injuria prior subinde vivit, subinde vitat novam, 280, 2. Injuria solvit amores, V, 538, 2. Injuriarum illatio eversionis regnorum est causa, IX, 302, 2: Regnum a gente in gentem transferitur propter injustitias et injurias, et contumelias, et diversos dolos.

2° In injuriis acceptis quomodo nos gerere debeamus. Primo. Injurias repetere et referre pusillorum est, Job, 400, 2. Injuria frangitur submissione mitique responso, V, 445, 1, 2: Responso mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furor. Qui injurias tacendo sustinet, Deum habebit defensorem, Job, 706, 2. Injurias vindicare dogma gentium est, XI, 639, 1. Eas vindicare putabant gentiles esse heroicum, X, 48, 2.

Secundo. Injuria sunt contemnenda, III, 319, 2: Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et desperaverunt eum, et non attulerunt ei munera; ille vero dissimulabat se audire; 416, 1, 2: Ne ponat, oro, dominus meus rex cor suum super vitrum istum iniquum Nabal, quoniam secundum nomen suum stultus est. Sapiens injurias parvi pendit, VI, 14, 2: Doctrina viri per attentionem nascitur.

Tertio. Quomodo sint ferenda, III, 441, 2. Injurias patienter ferre debemus, I, 308, 1. Injurias allatas equo animo perpeti gloriosum est, VI, 441, 2. Earum tolerantia quam sit heroicum quid docetur exempla, I, 515, 1 et seq. Ejusdem exempla etiam erga hostes, 515, 2. Eas perferre quam sit illustris sanctitatis, ac de ea re sententiae, et exempla insignia, II, 252, 2 et seq. Injurias patienter ferens variam refert victoriam, sed eam non sustinens, vincitur, VI, 74, 1, 2: Ne dicas: Redem malum; expecta Dominum, et liberabit te. Auriarum perperis porta caeli est, X, 49, 2: Memento novissimum, et desine inimitari; tabilitudo enim et mors imminet in mandatis ejus. Aliorum injurias tolerare pacem in congregationibus conciliat, II, 244, 1, 2.

Quarto. Injuriae condonandae sunt, XVIII, 648, 2: Bonantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis Injuriae condonandae septem stimuli, X, 44, in synopsi; 45, 1, 2; 46, 1, 2; 47, 1, 2; 48, 1, 2; 49, 1, 2; 50, 1, 2; 51, 1, 2; 52, 1, 2; 53, 1: Qui vindicari vult a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit. Retinere proximo tuo nocenti te, et tunc deprecanti tibi peccata solentur. Homo homini reservat iram, et a Deo quaerit medelam? quis exorabit pro delictis illius? Memento novissimum, et desine inimitari; tabilitudo enim et mors imminet in mandatis ejus. Memorare timorem Dei et non irascaris proximo. Memorare testamentum Altissimi, et despicere ignorantiam proximi. Abstine te a lite, et minues peccata. Homo enim iracundus in-

cedit hilem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittit inimicitiam. Secundum eam habentium immittit inimicitiam. Secundum eam habentium immittit inimicitiam, et secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam, etc. Condonare debet peccato et injuriae, qui sua petit a Deo condonari, X, 46, 1; 47, 1; 48, 2; 51, 2. Injurias non dimittens peccatorum remissionem non obtinebit, XV, 193, 1: Di-mille nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Injuriarum condonatio, vera magnanimitas, III, 440, 2: Quis enim cum invenerit inimicum suum, dimittit eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie operatus es in me. Ignoscere injuriarum inferentibus, regium est, IX, 300, 1: Omnis injuria proximi non memineris, et nihil agas in operibus injuriae. Injurias remittere divinum est, XIII, 434, 1: Non faciam furorem irae meae: non convertar ut disperdam Ephraim: quoniam Deus ego, et non homo. Eas condonare, sancta est ultio, VI, 14, 1. Eas remittendum insignia exempla, I, 274, 1. Earum condonatio significatur per jubileum, II, 171, 1.

Quinto. Injurias acceptas oblivisci oportet. Injuriae acceptae species oculis objecta animos in hostem acuit, XIV, 478, 2. Injuria memoria vindictam et iram in iracundo provocat, 463, 1, 2: Vir iracundus provocat iras; qui patiens est, mitigat suscitatas. Injuriae memor est homo iniquus, cur, VI, 120, 1: Superbia et arrogantia vocatur inductus, qui in ira operatur superbiae. Injurias oblivisci heroicum est, IX, 299, 2; 300, 1; XVIII, 217, 1; 644, 2: Irascimini, et nolite peccare; sol non occidat super iracundiam et iram.

3° Ab injuriis abstinere, injuriae affectum liberare debemus. Injuria in amicum cavenda, IX, 589, 1: Pungens oculum deducit lacrymas, et qui pingit cor, profert sensum. Ea est irremediabilis, *ibid.*

Injuria affectum liberare actus est insignis misericordiae, IX, 447, 2: Libera eum qui injuriam patitur, de manu superbi, et non acide ferax in anima tua. Idque faciendum generose, 148, 1. INJURIOSUS (B.). Beatus Injuriusus quam graviter Clotharium regem sit allocutus, quod ecclesiae regni vaegeat indixisset, XII, 174, 2.

INJUSTITIA, INJUSTUS. 1° Injustitia generaliter sumpta omne peccatum complectitur, X, 214, 1: Sacrificium salutare est attendere mandatis, et propitiationem illare sacrificii super injustitias, et deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia; XX, 624, 1. Injustus est qui vel unum scelus admittit, V, 366, 1: Non contristabitur justum quidquid et acciderit; impii autem replebuntur malo. Injustitia non est amica et socio irroganda, X, 358, 2: Erubescite... a socio et amico de inju-

Instita erat tenuissima fasciola stolae extremitatem ambiens: qua utebantur matrone honestae, V, 194, 1.

INSTITOR. Instititor cur dicatur mercator, VI, 497, 2 et seq.

INSTITUTIO. Institutio pueri similis militum tirocinio, VI, 142, 2. Institutio parentum magni momenti est in filiis, V, 168, et seq. Institutio filiorum commendatur, IX, 243, 1, 2: *Fili tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum.* Ea quanti sit momenti, X, 86, 2: *Qui diligit filium suum, ascendit illi flagella, ut taceatur in novissimo suo, et non palpet proximorum astia.* Institutio bona reddit homines gratiosos, V, 390, 4: *Doctrina bona dabit gratiam; in timere contemplorum vorago.* Haec a pueri inchoanda est, 87, 2. Institutio cur debeat esse severior, XIX, 498, 2: *Et oblitus estis consolationis, quae vobis tanquam filiis loquitur, dicens: Fili mi, non negligere disciplinam Domini (Vide EDUCATIO, FILII, PARENTES, PURA).*

INSTRUMENTA. ^{1o} Instrumenta moraliter sumpta. Instrumentis et flagellis suis postquam usus est Deus ad impios castigandos ipsamque punit, XI, 555, 2.

^{2o} Instrumenta musica. Instrumentorum musicorum in sacris usus bonus et legitimus est, I, 572, et seq. Variæ rationes, XVIII, 392, 1. Instrumentis omnibus musicis laudari se Deus precipit, Psalm. II, 477, 1, 2. Instrumenta musica nisi sonum dent ut intelligantur, nemini prosunt, XVIII, 389, 4. Instrumenta musica in caelo fore probatur, XXI, 128, 4 (Vide Musica).

INSUFFLARE, INSUFFLATIO. Car Christus in Apostolos insufflarit, XVI, 632, 2 et seq. Quid hoc symbolice et tropologice significet, 633, 1. Insufflatio qua Episcopus ordinatus insufflat, gratia quedam est, quae per traditionem ordinatis infunditur, XIX, 233, 2.

INSULA. Insula unde dicatur, X, 412, 1. Insulae in aquis vel firmæ consistunt, vel fluitant, 411, 2. Sunt in mari quodammodo plantatae, item firmatae, eaque sunt fertiles, 412, 1. Insulae nonnullae factae sunt, quae antea continentibus adhaerebant, 414, 1. Insulae quomodo implentur mare, XI, 524, 2. Insulae Hebraeis vocantur omnes regiones remotae trans mare sitae, etiam si essent terrae continenti adherentes, IV, 411, 2 et seq.; IX, 494, 4; XI, 499, 4; 510, 4; XII, 496, 4. *Insulae maris quae dicantur in Scriptura, XI, 269, 2.* Insulae in fine mundi de loco movende sunt, XXI, 303, 2. An in fine mundi a mari, e quo enatae, sint absorbende, 497, 2.

INSUPERABILE. Insuperabilia tria: Deus, angelus, vir christianus, XV, 216, 2.

INSUSPICABILE. Insuspicabilia cordis quae vocentur, IX, 674, 1.

INTEGRER, INTEGRITAS. Integrer spiritus quis sit, XIX, 142, 1. Integritas est tutum asylum, VI, 167, 2 et seq.

INTELLECTUS. ^{1o} Intellectus natura et operationes. Intellectus est animae potentia nobilissima ejus operationes, XVI, 378, 2: *Pater enim diligit filium, et omnia demonstrat ei quae ipse facit.* Intellectus prior est voluntatae et potentia, IX, 55, 2: *Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentia ab aeo.* Intellectus habitus sunt quinque, juxta Aristotelem, nimirum; sapientia, scientia, intellectus, ars et prudentia, V, 19, 1. Intellectus non tenet extra se, sed res intellectas per species et cogitationes sibi imprimit, XIII, 405, 2: *Facti sunt abominabiles, sicut ea quae dilexerunt.* Intellectus est animae oculus, XV, 197, 1: *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Intellectus corde significatur, XVIII, 178, 1: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Intellectus idem est cum sapientia apud Ecclesiasticum, IX, 57, 4. *Intelligere in Ecclesiastico idem est quod sapere et prudenter agere ibid.*

^{2o} Intellectus ad errorem proclivitas. Intellectus saepe errat speculativa, V, 427, 2: *Errant qui operantur malum; misericordia ei veritas preparant bona.* Intellectus error fuit fons vanitatis Gentium, XVIII, 637, 2: *Hoc igitur dico ei testiflor in Domino, ut jam non amuletis sicut et Gentes ambulat in vanitate sensus sui; tenebris obscuratum habentes intellectum.* Intellectus difficultia sunt quatuor, VI, 450, 2 et seq. *Tria sunt difficultia mihi, et quartum penitus ignoro; viam aquilae in caelo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia.*

^{3o} Intellectus debilitas a Deo adjuvatur. Intellectus ad omnia videnda et audienda a Deo sustolli potest, XXI, 359, 1. Intellectus iustorum a Deo illuminatur, ut virtutis dignitatem magis cognoscat, V, 427, 2. Intellectus iustorum a Deo illuminatur, ut virtutis dignitatem magis cognoscat, V, 427, 2. Intellectus donum olim in baptismo Christiani accipiebant, XX, 553, 2: *Sed vos unctionem habetis a Sancto, et notis omnia; 558, 2: Et non necesse habetis ut aliqui doceat vos, sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus.*

INTELLIGENTIA. Intelligentia lux est, ea in impiis extinguitur, V, 382, 1, 2: *Lux iustorum licetificat; lucerna autem impiorum extinguitur.* Intelligentia spiritalis maxime in venerabilibus Eucharistia requiritur, XVI, 411, 2 et seq.: *Spiritus est qui vivificat: caro non prodest quidquam; verb quae ego locutus sum vobis, spiritus est et vita sunt.*

INTEMPERANS, INTEMPERANTIA. Intemperantiae damna tria, IX, 426, 2. Intemperantia phlegma adauget, et torporem inducit, XIX, 323, 1, 2: *Intemperans est hebes ut brutum, VI, 44, 1 (Vide EBRIETAS, GULA).*

INTENTIO. ^{1o} Intentio in omni opere ad Deum

dirigenda; II, 24, 1: *Omnis adeps Domini erit prope in generationibus, et cunctis habitaculis vestris; X, 484, 1: Quasi adeps separatus a carne, sic David a filiis Israel.* Intentio recta in omnibus actionibus habenda, V, 77, 2: *In omnibus vis tu cogita illum, et ipse diriget gressus tuos; 485, 1, 2: Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuae, XII, 797, 1, 2.* Intentio recta in studio sapientiae habenda, X, 559, 4: *Ambulavit pes meus iter rectum, a juventute investigabam eam (sapientiam).* Intentio bona absolute non requiritur na verbum sit otiosum, XV, 309, 2.

Motiva. Primum. *Intentiones secretas hominum novit Deus, XVIII, 279, 1: Nolite ante tempus judicare, quoadquis ventat Dominus; qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit unicuique a Deo.* Intentiones hominum trinitat Deus, Job, 232, 2: *Qui etiam habuero quidpiam justum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.* Intentio mentis a solo Deo providetur et libatur, V, 483, 1, 2: *Omnes viae hominis patent oculis ejus, spiritum ponderator est Dominus.* Intentionem secretam proximi dijudicantes usurpant iudicium Dei, et peccant iudicio temerario, XII, 402 et seq.: *Tu autem, Domine Sabaoth, qui iudicas iuste, et probas renes et corda, videam ultionem tuam ex eis.*

Secundum. *Intentionis effectus tam pure quam impure, XV, 197, 2: Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Ipsa opus bonum reddere malum, indifferens reddere bonum malumve potest, V, 483, 1, 2. Quo ipsa melior, eo melius est opus, 484, 1, 2. Dat operi formam et animam, VI, 506, 1. Per fsum denotatur, *ibid.*: *Manum suam misit ad fortia, et digiti ejus apprehenderunt fsum.* Intentio mentis oculo representatur, VII, 538, 1; XV, 197, 2; XVI, 463, 4: *Lucerna corporis tui est oculus tuus.* Intentio bona ex actionibus indifferenibus facit bonas, XV, 310, 2. At mala totum opus bonum destruit, 181, 2: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alloquitur mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in caelis est.* Intentio mala vitia illationem hostiae bonae, VI, 123, 2: *Hostiae impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.* Intentio prava est velut statera dolosa, XIII, 450, 1: *Chanaan, in manu ejus statera dolosa, calumniam dilexit.* Intentionem quam in Deum dirigere debebant, dirigentes ad creaturas, sunt arcus dolosus, XIII, 388, 1: *Reversus sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus.*

INTERIOR. Interior homo quis sit, quibus ab Apostolo nominibus vocetur, XVIII, 125, 4. Ejus anima et operatio, *ibid.* (Vide Homo). Interiora colenda ante exteriora, VI, 3, 2.

INTERPRES. ^{1o} Interpretum quod olim officium in Ecclesia, XVI, 283, 1. Interpretum officium olim in primitiva Ecclesia quadruplex, XVIII, 373, 2; 630, 1.

^{2o} Interpres latinus Bibliorum cur saepe cum Septuaginta nomina propria decurrit, XI, 187, 1. Saep cum iisdem alludit ad fabulas poetarum, 452, 1.

^{3o} Interpres Vulgatae immerito ab haereticis ut illatinus suggillatur, XIII, 490, 4. Interpres Vulgatae adversus calumnias defenditur, XXI, 207, 1. Fidelis et latinus est, XX, 271, 1.

^{4o} Interpretes sacrae Scripturae quam varii exiterunt, I, 17, 2. Interpretes qui scriperunt in librum Esther, IV, 359, 2.

Interpres libri Ecclesiastici, quinquam, VI, 6, 2.

Interpres latinus Ecclesiastici qui fuerit, IX, 22, 1. Ejus antiquitas, *ibid.*; 42, 2. Est in stylo simplex, durior, et discrepat a versione aliorum librorum, 22, 2; 37, 2. Ejus versio Syris et Graecis est anteferenda, 23, 1, 2. Ejus perfectio et sinceritas, 37, 2. Usurpat phrases et verba et nomina suo saeculo usitata, jam obsoleta, 38, 1; 41, 1, 2. Voces et phrases quas in nova significatione usurpat, recensentur, 38, 2. Quia graecizat, hinc videtur fuisse Graecus, *ibid.* Amplior et uberior est graeco textu, 40, 2; 49, 1; 74, 2; 89, 2; 102, 1; 109, 2; 167, 2; 172, 2; 239, 1; 284, 1; 285, 2; 308, 1, 2; 419, 2; 441, 1; 450, 1; 470, 1. Ad eum lectus graecus est corrigendus, 41, 1 (Vide ECCLESIASTICI).

Interpres Prophetarum veteres ac recentiores, XI, 64, 2. Interpretum in Prophetis genus aliud judaicum, aliud allegoricum, aliud medium, 64, 1, 2. Interpres et commentator varii Jeremiae, XII, 4, 2; 5, 1, 2. Interpretes varii Ezechielis recensentur, 472, 2.

Interpres Evangeliorum non est S. Hieronymus, sed alius minus latinus, XV, 49, 2. Ille idem verbum graecum diversimode vertit, praesertim dum una vox latina vim verbi graeci non adequat, 29, 2. In Marco graecizat, 666, 2. Qui sint interpretes Evangeliorum, 14, 4, 2, et seq. Qui interpretes, in quo excellat, 44, 2. Etiam haereticis, *ibid.* Interpretes varii S. Lucae, XVI, 3, 2. Et S. Joannis, 251, 1, 2.

Interpres Epistolarum S. Pauli, XVIII, 341, 1.

Interpres Apocalypsoe varii quolibet saeculo, XXI, 204, 2.

INTERRASILE. Interrasile opus idem quod sculpturae, coronulae et plectrae, III, 591, 1, 2.

INTERREGNA. Interregna fugienda in libris Regum, ut chronologia servetur, IV, 61, 1. Interregna ponendum in Israele, *ibid.*, 2 et seq.

INTERROGARE, INTERROGATIO. ^{1o} Interrogare Latinus est verbum forense, XVIII, 328, 2. Interrogare in Scriptura saepe probare et explorare significat, XX, 340, 2, et seq. Interrogatio per metalespon per responsione capitur, *ibid.*, et 344, 1. Interrogatio subinde ponitur pro flagellis et tormentis, IX, 600, 2.

2. Interrogatio sapiens animi sapientis indicium est, V, 556. 1: *Stultus quoque, si laecerit, sapiens reputabitur; et si compresserit labia sua, intelligens. Interrogare sapienter tam docti es, quam sapienter respondere*, XVI, 82, 2 et seq.: *Post triduum invenerunt illum (puerum Jesum) in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, et interrogantem eos. Interrogatio tota audienda, antequam responsum detur*, IX, 183, 2: *Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas; et cum sapientia proferas responsum verum*.

INTINCTUS. Intinctus panis Judæ correctus, non fuit Eucharistia, sed panis residui buccolla jusculeo intincta, XVI, 531, 1 (*Vide Judas*).

INTOLERABLE. Intolerabilia quatuor quæ sint, VI, 466, 2.

INTREPIDUS. Intrepidus quomodo quis evadat, X, 163, 2 (*Vide Fortis*).

INTROITUS. Introitus et exitus in Scriptura habet est quod forma et dispositio, XII, 817, 2.

INTUITUS. Intuitus omnis futurorum est in Deo ex vi comprehensionis essentiali, IX, 51, 2 (*Vide Deus*, cap. II, art. III, § 3).

Intuitus fixus juvenis aut puella illicebrosus est, X, 369, 2 (*Vide Oculi*).

INVALETUDO. Invaletudo velut lenta mors est, X, 96, 2 et seq.

INVENIRE. *Invenire* sæpe idem est quod *impe-trare, erueri, comparare, assequi*, XV, 277, 2. *Invenire* capitur sæpe pro *esse*, XIX, 45, 1; XX, 251, 1. *Invenire et videre* quomodo differant, XII, 377, 2: *Invenire animam* quid sit, XV, 277, 2. *Invenire*, subinde idem est quod *querere*, 278, 1. *Invenire gratiam* in oculis Dei quid sit, XIV, 508, 1.

INVENTA. Inventa an inventori cedant, an pauperibus danda, X, 69, 1: *Multi quasi inventionem estimaverunt sanus, et presertim molestiam his qui se adjecerunt*.

INVERECUNDUS. Inverecundus multa fecit que in confusione incidit, X, 363, 2 et seq. (*Vide Impudens*).

INVICTUS. Invicti tria. Deus, angelus, justus, VI, 233, 1.

INVIDIA, INVIDUS. I. INVIDIE DEFINITIO, NATURA ET PROPRIETATES. Invidia quid sit, VII, 167, 1; IX, 414, 1. Unde dicatur, dolet de aliena prosperitate, 685, 2. Invidia dicitur quasi non videns, *ibid.* Invidus dicitur, quasi invite videns, 412, 2. Quot modis accipitur, VII, 167, 1, 2. Invidiosus quisnam sit, 169, 2. Invidia descriptio, IX, 412, 2. Invidia hypotyposis XX, 573, 2: *Non sicut Cain, qui ea maligno erat, et occidit fratrem suum. Et propter quod occidit eum? Quoniam opera ejus maligna erant, fratris autem ejus justa. Invidia epitheta*, VIII, 326, 1; XX, 275, 1, 2. Invidia octo proprietates, I, 339, 1: *Videntes autem fratres ejus (Joseph) quod a patre plus amaretur illis, amaretur, oderant eum, nec poterant ei nequam pacifice loqui*. Ejus conditiones, XX,

159, 2 et seqq. Invidia et amoris antitheses, VIII, 221, 1: *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio*. Invidi et pacifici antitheses, XX, 275, 2. Invidia subinde capitur in bonam partem, XX, 177, 2.

II. INVIDIE SYMBOLA ET EMBLEMATA Invidia emblema, VII, 167, 2. Fjus symbola varia, IX, 412, 2 et seq. Invidia viperæ, VII, 168, 1. Ejus symbolum est basiliscus, V, 437, 1, 2. Invidia per aspitem adumbratur, XIV, 370, 2. Invidia simili est ophthalmia, et rebus valde splendidis et lucetibus offenditur et leditur, XIX, 10, 2. Invidi similes sunt musci, arugia, viperæ et pantheræ, X, 123, 1. Eorum imago sunt locustæ, XXI, 204, 2. Invidos representant Ammonitæ, XIV, 289, 1.

III. INVIDIE SUBJECTUM. 1º Invidia non patitur in Deum, sed in hominem, XX, 177, 1, 2: *An punitur quia inoniter Scriptura dicit: Ad invidiam conceperit Spiritus qui habitet in vobis? Invidia non est in celo*, Job, 91, 1: *Parvus et magnus ibi sunt et servus liber a domino suo. Angeli non sunt invidi*, 124, 1.

2º An primum peccatum diaboli fuerit invidia, VIII, 325, 2: *Invidia autem diaboli mors introiit in orbem terrarum*. Est primum diaboli peccatum, XX, 275, 1, 2. Invidia diaboli in hominem, XX, 392, 1.

3º Invidia est vitium pusillorum, Job, 124, 1: *Vere stultum interfecit iracundia, et parvulum occidit invidia*. Invidus omnis est avarus, VI, 383, 1: *Vir qui festinat dilari, et aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei*. Invidia est comes avaritiæ, X, 422, 2: *Neguitus oculo quid creatum est? Ideo ab omni facie sua lacrymabitur, cum viderit*. Principium invidia quam sit noxia, V, 437, 1. Invidia hæreticorum, XX, 670, 2: *Ue illi, qui in sic Cain alterantur*.

IV. INVIDIE OBJECTUM. — Invidia quosnam peccat, VII, 167, 1, 2: *hursum concupiscit sui omnes labores hominum, et industria animadverci patere invidia proximi*. Sicut canibales rosis, sic virtuti invidia inascitur, IX, 8, 2 et seq.: *Quidam quidem et propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem Christum prædicant*. Sola Paulum occidit, 9, 2. Est comes virtutis, III, 401, 2. Invidia magnos invidit, II, 275, 1: *Ece autem Care... et Bathan aliqve Aitron... surrexerunt contra Moysen. Et quoniam non sunt expositi, I, 340, 2. Absentia invidiam sopit, ibid.*

V. INVIDIE CAUSA, VII, 168, 1. Eam causat malitia, XIX, 306, 1: *Evamur enim et nos aliquando insipientes, increduli, errantes... in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes inveniem*. Invidia ex hæreticorum logomachia sequitur, XIX, 251, 2: *Si quis aliter docet... superbus est, nihil sciens, languens circa questiones et pugnas verborum, et quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemæ*

invidiæ, suspiciones malæ, conflictationes hominum mente corrumpunt.

V. INVIDORUM EFFIGIES, FORMA ET MORES. — 1º *Invidi effigies et forma*, V, 435, 2: *Vilo carnis, sanitas cordis: putredo ossium*. Invidia, Invidi virus in oculis maxime gestant, VI, 148, 1. Invidus livet, XX, 160, 1. Invidi luteo sunt colore, XXI, 304, 2.

2º *Invidiarum indoles et mores*. Invidus cur complicit manus, et edat carnes suas, VII, 169, 2 et seq.: *Stultus complicit manus suas, et comedit carnes suas*. Invidi multa suspiciosa imaginantur, VI, 187, 1; 188, 2: *Ne comedas cum homine invidiam, et ne desideres cibos ejus; quoniam in similitudinem arioli et conjectoris, astional quod ignorat. Comede et bibe, dicit tibi, et mens ejus non est tecum. Cibos quos comederas, comes; et perdes pulchros sermones tuos*. Invidus incipientem converti acerbis verbis, et subinde verberibus insectatur, IX, 91, 2; 92, 1. Invidus in rebus alienis acutum cernit, XIX, 10, 2. Invidi palpant in meridie, Job, 140, 1: *Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabant in meridie*.

VI. INVIDIE CRIMEN. — Invidiæ malum, XVIII, 565, 1: *Si invicem mordetis et comeditis, videle ne ab invicem consumamini*. Invidiæ nequitia, IX, 412, 2: *Negam est oculus lividi, et avertens faciem, et despiciens animam suam*. Quam sit nequam et maligna, 413, 2 et seq.: X, 123, 1: *Ne extendas manum tuam prior, et invidia contumelias erubescas*. Invidia est peccatum ad mortem, XX, 620, 2: *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis*. Hominem reddidit damnatum, XIX, 10, 2. Invidi sunt imitatores diaboli, et subito pereunt, Job, 56, 2: *Alioquin mille manum tuam, et tange os ejus et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedict tibi*. Invidia est scelus diabolicum, III, 381, 2 et seq. Invidia est amarulenta, XX, 159, 2: *Quod si zelum amarum habetis, et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari, et mendaces esse adversus veritatem*. Invidia mentem excecat livore et odio, X, 327, 2: *Furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio, et in tempore reflectionis in cubili somnus noctis immutal scientiam ejus*. Invidia est ferina, non humana, IX, 413, 2. Est gravior ira et furore, VI, 328, 2; 329, 2: *Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor; et impetum concitatis spiritus ferre quis poterit? Invidi regnum Dei possidere non possunt*, XVIII, 567, 1, 2: *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt... inimicitia, contentiones, emulaciones, ira, iræ, dissensiones, secta, invidia... et his similia, quæ prædico vobis, sicut prædicit, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequuntur*.

VII. INVIDIE DAMNA, VI, 383, 1, 2; VIII, 326, 1. Omnium malorum est causa, VIII, 326, 1; XV, 451, 2; 452, 1: *Et audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus*; XX, 163, 2: *Ubi enim zelus et contentio, ibi incontentia et omne opus prævium*; 278, 1. Invidia et odium nomine doloris cur, Psalm. I, 41, 1: *Ece portavit injustitiam, concepit dolorem, et peperit iniquitatem*. Invidia non tantum aliis, sed et invidio ipsi mala est, V, 437, 1. Est putredo ossium, 437, 2. Aliis invidet commoda quibus ipsa non utitur, IX, 414, 1. Est viperæ et seræ anima, I, 339, 1. Ejus miseria et infelicitas, *ibid.* Zelotypi seu invidi fiunt maniaci, VI, 329, 1. Invidia hominem conficit et exodit, V, 435, 2; X, 107, 2 et seq.: *Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in ea*; XX, 160, 1, 2. Hominem miræ rodit et cruciat, in linea denotatur et æruginè, VI, 284, 2 et seqq.: *Sicut linea vestimento, et vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi*. Invidi gaudentes malo alieno, sæpe, Deo puniunt, in illud incidunt, 236, 2: *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, et in ruina ejus ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam*. Invidia suum possessorem destruit, Job, 123, 1: *Vere stultum interfecit iracundia, et parvulum occidit invidia*. Invidus est sui intersector, IX, 412, 2. Invidia invidium ignominia afficit, IX, 188, 1: *Improprietatem enim et contumeliam malus hæreditabilis, et omnis peccator invidus et bilinguis*.

VIII. INVIDIE EXEMPLA. — Invidia diaboli contra Deum, VIII, 325, 2. Caini contra Abelem, I, 116, 1 et seqq. Philistinorum contra regem Abimelech, 272, 2. Rachelis contra Liam, 297, 1. Filiorum Jacob contra Josephum fratrem, 339, 1, 2 et seqq. Aaronis et Maria contra Moysen, II, 251, 1, 2 et seq. Sallius contra Davidem, III, 381, 1, 2 et seqq. Amanis contra Mardocheum, IV, 377, 2 et seq. Achitophelis contra Davidem, IV, 506, 2. Principum et satraparum Darii contra Danielem, XIII, 78, 1, 2 et seqq. Principum sacerdotum, et scribarum contra Christum, XV, 466, 1; 604, 1, 2; XVI, 498, 1; XVII, 424, 1, 2 et seqq.; XVIII, 190, 1. Eorundem contra apostolos, XVII, 424, 1, 2 et seq. Invidia Judeorum propter gentium conversionem, XVIII, 183, 1.

IX. INVIDIE REMEDIA. — 1º *Remedia ad vincendam invidiam in nobismetipsis*. Invidia difficulter ex anima evelli potest, VI, 329, 1, 2. Invidia remedia septem, I, 339, 2; XV, 452, 1. Nihil reum humanarum magnum, aut supra naturam æstimomus, non opes, non gloriam, *ibid.* Remedium invidiæ est humilitas, modestia et gloria contemptus, XX, 160, 2; 276, 1. Invidia remedium est terrenorum contemptus, Job, 125, 1. Invidia cavenda in amore amicum, V, 588, 2 et seq.

2º *Remedia ad superandum aliorum invidiam*. Invidiæ remedium est animi constantia et celsitudo, ut omnem calumniam, non tam dicitur quam factus herocius, confutes, IX, 413, 1. Triplex modus vincendi invidiam, VII, 168, 2. Triplici ratione invidiam superandum esse, scilicet humilitate, charitate, au-

toritate, S. Bernardus non tam verbo quam facto docebat, 169, 1, 2. Invidiam superat qui timet Deum, *Psalm.* II, 266, 2. Efficax remedium ad eam in aliis superandum est unius Dei gloriam querere, XIX, 40, 1. Invidiam virtus ulciscitur, 237, 1. Invidi amulus suos magis illustret, quod exemplo Josephi probatur, I, 341, 1.

X. **QUOMODO CUM INVIDIS AGENDUM.** — Cum invidis non comedendum, etsi invitent, VI, 187, 2; 189, 1. Nec ipsi sunt invitandi, 189, 1, 2. Sunt declinandi, non irati, cur, 329, 2. Is non sunt apertienda consilia, X, 251, 1. Noli consistere cum socera tuo, et a zelantibus te absconde consilium. Maxime de gratis agendis, 254, 1: *Cum viro religioso tracta de simplicitate... cum viro livido de gratis agendis.*

INVISIBILIS. Invisibilia dicuntur a Paulo, non ad huc entia, aeterna rationes et idea rerum in mente Dei, et materia prima, et aquarum abyssus, XIX, 472, 2. Fide intelligimus operta esse saecula verbo Dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent. Invisibilia Dei, quae dicuntur, XVIII, 50, 1: *Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur.* An Dei attributa spiritualia, *ibid.* Invisibilis est Deus, XIX, 189, 1 (*Vide* Deus, cap. III, art. II, § 3).

INVITARE, INVITATIO. 1° Invitatio Dei ad penitentiam et vitae emendationem, XII, 637, 2; 638, 1, 2. Invitant omnes ad Christum, XV, 294, 2.

2° Invitare amicos ad cenam licitum est, imo meritorium, si fiat ex charitate, XVI, 196, 1. Invitans ad convivium saepe mentitur amorem, vel ad suum commodum, VI, 182, 1, 2 (*Vide* Convivia).

INVITATORIUM. Invitatorium Ecclesiastici officii unde desumptum, XIX, 189, 1.

INVITUS. Invitus dans, corrumpit beneficium suum, IX, 508, 1, 2 (*Vide* BENEFICIA, DARE, DATUM). Invite nihil faciendum est, X, 265, 2.

INVOCARE, INVOCATIO. 1° *Invocare nomen Dei*, apud Hebraeos significat omnem Dei cultum, publicamque fidei verae professionem in ejus Ecclesia, XIII, 512, 1: *Et erit: omnis qui invocaverit nomen Domini, salvus erit.* Invocare Deum nempe potest in quem non credit, XVIII, 179, 2: *Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt?* Invocatio Dei opponitur fidei internae apud Paulum, *ibid.*: *Idem est Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum.* Deus semper invocandus, XIII, 512, 2. Invocatio Dei justo est vel turris fortissima, V, 570, 2. *Torris fortissima, nomen Domini; ad ipsum currit justus, et exaltabitur* (*Vide* Deus). Invocare sapientiam quid sit, V, 58, 1, 2: *Si enim sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum prudentia.*

2° Invocatio beatae Virginis nunquam fit frustra, V, 243, 1, 2: *Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino* (*Vide* MARIA).

3° Invocatio Sanctorum contra haereticos astruitur, XII, 539, 1: *Et si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noe, Daniel et Job, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, aut Dominum exercituum.* Invocatio sanctorum et Dei quomodo distinguatur, XVIII, 179, 2. Illos invocare fas esse ostenditur, 241, 2: *Obsecro vos ut adjuvetis me in orationibus vestris ad Deum.*

IPHIGENIA (S.) S. Iphigenia hortato S. Matthaei virginitatem coluit, XVIII, 319, 1.

IRA, IRACUNDIA, IRASCI, IRATUS. I. **IRAE** DEFINITIO ET VARIE ACCEPTIONES. — *Ira definitio*, XV, 677, 1, 2: *Et circumpiciens eos* (Jesus) *cum ira, contristatus super caecitate cordis eorum.* Ira differt ab indignatione, XVIII, 59, 1: *Is qui sunt ex contentione, ira et indignatio.* Ira et furor quomodo differant, X, 44, 1. Ira differt a furore sicut genus a specie et sicut imperfectum a perfecto, *ibid.* Ira furor brevis est et velut momentum, IX, 80, 2; 81, 1. Iracundia vocatur ipse ira excessus, XVIII, 644, 1: *Sol non occidit super iracundiam vestram.* Ira in sinu proprie quid sit, VI, 410, 4: *Munus absconditum extinguat iras, et donum in sinu indignationem maxime;* VII, 253, 2: *Ira in sinu stulti requiescit.* Iracundus quare dicatur latus anima, VI, 385, 2: *Qui se jactat et dilatat, jurgia concitat.* Ira pro merore ac animi aegritudine sumitur, *Job*, 154, 2. Ira metonymice poenam et castigationem significat, XVIII, 220, 2: *Dei... minister est* (principes) *videns in iram ei qui malum agit;* *Psalm.* I, 170, 1: *Quoniam ira in indignatione ejus, et vita in voluntate ejus.*

II. **VARIE IRAE SPECIES.** — *Iram ad quid nobis Deus dederit*, XX, 32, 2: *Psalm.* I, 25, 1: *Irascimini ei nolite peccare.* Ira bona et mala quae sit, IX, 161, 1. Quenam sit ira bona, et quanam praestat risu, VII, 242, 2; 243, 1: *Melior est ira risu, quia per tristitiam cultus corrigitur animus delinquentis.* Si ratione regatur ira, eos et acies virtutis est, III, 322, 1; XVII, 313, 2; XVIII, 643, 1; *Psalm.* I, 25, 1. Irasci quibus et quomodo liceat, XVIII, 643, 1: *Irascimini et nolite peccare.* Quae ira sit iusta, quando sit peccatum, quando non, XV, 159, 2; 160, 1. Ira aliqua laudabilis, 159, 2. Ira habet aliquid magnanimitatis, 445, 2. *Iram in se ipsis occidunt qui res arduas aggrediuntur*, XVI, 492, 1. Ira satelles rationis, 492, 2. Irasci peccatis laudabilis est, non alias, X, 44, 2: *Ira et furor utraque aesseratio sunt, et vir peccator continens erit illorum.* Irascendum in sola villa, XX, 76, 2.

III. **IRAE EFFIGIES ET FORMA, NATURA, PROPRIETATES ET GRADUS.** — 1° *Ira descriptio*, VI, 169, 4. Iracundi describuntur, IX, 274, 1: *Cum iracundo non facies rixam, et cum audace non eas in deserto, quoniam quasi nihil est ante illum sanguis; ubi non est adiutorium, elidet te.* Iratorum gestus, schema, imago, V, 361, 2: *Patus*

etatum indicat iram suam; VI, 311, 1. Irae sedes et materia est fel, XVII, 202, 1. Irae origo ex anima, sed mox in corpus descendit, XVIII, 28, 2. Ira ex corde in caput et nares ascendit, V, 445, 1. Vultu et naribus maxime se prodit, VI, 41, 2; XVIII, 622, 2. Iracundorum in vultu turbidulo, V, 337, 1. Iratus dicitur corrugare nasum et suspendere, XIX, 307, 2. In ira cur oculi flammescant, XXI, 31, 2: *Et oculi ejus tanquam flamma ignis.*

2° *Ira natura et proprietates*; *Psalm.* I, 56, 1: *Excervabit Dominum peccator; secundum multitudinem irae suae non quareit.* Ira omnium passionum est vehementissima, V, 515, 2. Ira est belluina, VI, 273, 1. Per eam omnia animalia suam feritatem exasperant, 16, 1. Est quasi furia, *ibid.*

Ira est quaedam ebrietas et insaniam, VI, 314, 1. Ira ubi quiescat, in sinu stulti, VII, 253, 1. Ira est acuta, VI, 346, 2: *Ferrum ferro excrucitur, et homo excrucit faciem amici sui.* Irati sibi invicem probra et vitia afferunt, 47, 1: *Honor est homini qui separat se a contentione; omnes autem stulti miscuntur contumeliis.* Injuria sibi dictam aut factam assidue ruminant, et Deo lites suscitant, V, 462, 2: *Vir iracundus provocat rixas; qui patiens est, mitigat suscitatas.* Iracundi plerumque audaces sunt, IX, 273, 1: *Cum audace non eas in via, ne forte grave mala sua in te.* Irati cur labia suo mordeant, V, 512, 2: *Qui ailonis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum.* Ira precipitat verba, XX, 76, 1, 2.

3° *Quorundam irae proprietates.* Ira regum gravis est et acerba, V, 498, 1; VI, 45, 2. *Indignatio regis nuntiis moris, et vir sapiens placabit eam.* Est similis rugitui leonis, VI, 45, 1, 2: *Sicut fremtus leonis, ita et regis ira, et sicut ros super herbam, ita et hilaritas ejus.* Eam domare debent, 45, 1. *Iram regis provocans in animum suam peccat, 45, 2: Sicut rugitus leonis, ita et error regis; qui provocat eum peccat in animum suum* (*Vide* Rex).

Ira inter amicos solet esse gravissima, VI, 169, 4. Quales ira in muliere damnetur, IX, 683, 1. Ira mulieris describitur, 688, 2 (*Vide* MULIER).

IV. 1° *Irae gradus.* Qui sint irae gradus, XVIII, 647, 1: *Omni amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia.* Ira per gradus paulatim increscit, VI, 338, 2: *Ira non habet misericordiam, accerumpens furor; et impetum concitati spiritus ferre quis poterit?* Una alteram accendit, 346, 2.

V. **IRAE SYMBOLA.** Irae quod sit hieroglyphicum, XXI, 207, 2 et seq. Ira cur vocetur ignis, XIV, 285, 2. Igni similis est, X, 54, 1: *Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardabit, et si expueris super illam, exstinguetur: utraque ex ore prof-*

cisuntur. Ira velut ignis calidus est, IX, 604, 2: *Anima calida quasi ignis ardens, non exstinguetur donec aliquid glutini.* Ira est sanguinis insatiabilis, VI, 443, 2. Comparatur api, XVIII, 644, 2. Iracundi viperis et apibus comparati, *Job*, 385, 2. Rubigini aequiparatur ira, XIII, 484, 1. Inferno denotatur, VI, 442, 1; 443, 2.

VI. **IRAE CAUSE.** Iracundia est filia superbiae et per peccatum inducta, IX, 318, 2: *Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum.* Nasclitur ex superbia alterius aut injuria, V, 445, 2: *Responsio mollis frangit iram; sermo durus suscitatur furorem.* Iracundia ex ebrietate plerumque oritur, VI, 45, 1: *Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur, non erit sapiens.*

VII. **IRA FUGIENDA.** — Ira frangenda est, XX, 77, 2. Est cohibenda, VI, 292, 2: *Sicut urbs potens, et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum, 475, 2.* Ira deponenda est, X, 48, 2: *Ipsa (homo) cum caro sit, reserret iram, et propitiationem petat a Deo, qui exorabit pro peccatis illius?* Ira in corde suppressenda, XV, 145, 1. Ira cita cur vitanda, VII, 252, 2: *Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit.*

1° *Ira fugienda quia peccatum est.* Iram vetat lex, X, 51, 1: *Memorare testamentum Altissimi, et despicere ignorantiam proximi.* Ira alterius et interna praecipio homicidii vetatur, XV, 159, 2 et seq.; 160, 1, 2: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reuserit iudicio.* Ira quare non dicatur vitium corporale, XVIII, 296, 1. Ira est aliquando levis, aliquando gravis, XV, 161, 1, 2. Et juxta ejus gravitatem vel levitatem puniendus levis vel gravior, 161, 2. Ira quando mortalis sit et quando venialis, XVIII, 567, 2.

Irae pravitas, XV, 160, 2. Irae deformitas, XVIII, 647, 1, 2. Ira Spiritum sanctum contristat, X, 108, 2. Ira quomodo justitiam Dei non operetur, XX, 77, 1: *Sit autem omnis homo velox ad audientiam, tardus autem ad loquendum, et tardus ad iram.* Ira enim viri justitiam Dei non operatur. Est inimica justitiae, *ibid.* Ira est ara diaboli, VI, 219, 1: *Sicut carboe ad prunas, et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas.* Irati similes sunt demoni, 443, 2. Irati videntur a demone possessi, V, 423, 1, 2: *Impatiens operatur stultitiam; et vir versutus odiosus est.* Ira est velut demon incarnatus, VI, 440, 1; XVIII, 645, 2; XX, 540, 2: *Qui dicit se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris est.*

2° *Ira fugienda propter ejus effectus et damna.* Primo. *Hominis sapientiam, rationem et mentem eripit*, IX, 274, 1; X, 237, 1, 2: *Furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio, et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam.* Ira insipientiam hominis prodit, VI, 120, 1, 2: *Superbus*

et arrogans vocatur *inaductus*, qui in ira operatur superbiatur. Per eam depeditur sapientia, VII, 252, 2. Rationi caliginem offundit, V, 206, 2; XVIII, 647, 2. Irato sol occidit mentis et rationis, XIII, 629, 1; XIV, 608, 2. Ira quomodo hominem dementet, XIII, 484, 2 et seq. Ira dignitatem tollit, Job, 386, 1. Ira tria homini eripit, gravitatem, consilium, pacem, V, 463, 1. Ira parit insaniam et furorom, X, 54, 2. Ira est insaniam, XX, 542, 1: *Qui autem occidit fratrem suum, in tenebris est, et nescit quo sal.* Possessorem suum destruit, et vix distat ab insaniam, Job, 123, 1, 2: *Vere stultum interfecit iracundia, et parvulum occidit invidia.* Ab insaniam differt tantum mora, XVIII, 648, 1.

Secundo, *ira varia parit peccata*, X, 51, 1, 2, 52, 1: *Abstine te a lite, et mixtus peccata, homo enim iracundus incendit silem, et vir peccator turbat amicos, et in medio pacem habentium immittit inimicitiam.* Iracundus incidit in multa peccata, cordis, oris et operis, VI, 410, 1: *Qui ad indignandum factus est, erit ad peccandum prolixior.* Ira virtutes omnes pessundat, Job, 123, 2. Maxime orationi repugnat, XIV, 203, 1: *Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira et disceptatione.* Ira est velut animae et vitae laqueus, VI, 169, 1, 2. Ira occidit animam, Job, 193, 2; 385, 2: *Qui perdit animam tuam in furore tuo, nunquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo?*

Tertio, *qua ex illa sequantur damna quoad proximum.* Iracundus meditatur semper vindictam, VI, 510, 1: *Vir iracundus provocat rixas.* Et veteres injurias in memoriam identidem revocat, *ibid.* Ira non sinit iratum quiescere, donec vindictam sumat, IV, 379, 2: *Amas quippe interius atrium domus regie intraverat, ut suggereret regi, et juberet Marдохaeum affigi patibulo.* Iracundus suscitatur rixas, et statim ad eas provocat, VI, 313, 1: *Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, et committetur rixae alterius;* 319, 1: *Sicut carbonem ad prunas, et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas.* Ira stulti gravis est tum ipsimet, tum ceteris stultis, 327, 2: *Crave est saxum, et onerosa arena; et ira stulti utroque gravior.* Item sapientibus, cur, 327, 2 et seq. Ex ira procedunt clamores, jurgia, convicia, lites, maledicta, pugnae, rapinae, caedes, etc., 410, 1; X, 407, 2; 408, 1; XX, 76, 1, 2.

Quarto, *iracundus sibi ipsi maxime nocet*, Job, 385, 2. Ira et tristitia sunt comites, VI, 284, 2 et seq. Ira semper dolore mixta est, XV, 677, 2. Ira hominem erodit, X, 107, 2; 108, 1: *Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducunt cogitatus.* Iracundus iracundiae suae damna illico sentit, VI, 29, 1, 2; 30, 1: *Qui impatiens est, sustinebit damnum; et cum rapuerit, aliud apponet.* Hominem ira in multa mala tradit, 311, 1. Est quasi virga qua iratus in alio saevit, et per eam

ipse plectetur, 147, 1, 2. *Qui seminavit iniquitatem, metet mala, et virga irae suae consummabitur.* Ira a Deo quomodo puniatur, XV, 160, 1.

VIII. REMEDIA CONTRA IRAM. 1º *Quomodo in ira et erga iram nos gerere debeamus.* Iram sapiens celat, stultus statim prodit, V, 361, 1, 2: *Fatua statim indicat iram suam, qui autem dissimulat injuriam callidus est;* VI, 400, 1: *Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum.* Hi tripliciter a se invicem quoad iram differunt, *ibid.* Ira sapientis rationalis est, 327, 2. Ira obedi rationi in sapiente, V, 361, 2. Is eam illico in animo refrænât, *ibid.* Eam premena est versutus, et proinde metuendus, 423, 1: *Impatiens operabitur stultitiam; et vir versutus odiosus est.* In ira nihil precipitanter agendum, I, 725, 1. In ira nemo corrigendus, IX, 270, 1: *Non incendaris carbonem peccatorum, arguens eos: et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.* Ira pervertit correptionem et reprehensionem, 543, 2: *Est correptio mendax in ira contumeliosus; et est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens, et ipse est prudens.* In ira facile excusationem admittit, animi heroi est, II, 58, 2: *Respondit Aaron: Oblata est hodie victimam pro peccato, et holocaustum coram Domino; mihi autem accidit quod vides, quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in caeremoniis mente iugubri? Quod cum audisset Moyses, recepit satisfactionem.* Iracundia sapientia suam iracundiam frenent, IX, 471, 1: *Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos et opprimens subiectos tibi.* Eam vincere ingens est virtus et gloria, V, 446, 2. Eam domare quam sit heroicum, 515, 2; 516, 2 et seq.: *Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo, expugnator urbi.*

2º *Quomodo vincenda, primo.* Per moram, VI, 400, 1, 2. Iram diluere, exingere est, 12, 1: *Doctrina viri per patientiam nascitur, et gloria ejus est iniqua praetergredi.* Dissipanda est per moram, XX, 76, 1, 2 et seq.: *Sit homo... tardus ad iram.*

Secundo. Ejus remedium est memoria Dei, X, 50, 2: *Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo.* Ira coram Deo effundenda, III, 260, 1.

Tertio. Nullum efficacius remedium contra iram consideratione Christi crucifixi, V, 362, 1.

Quarto. Ira vincitur consilio et celeritate, V, 516, 2.

Quinto. Ira in charitatis sinu suffocanda, VI, 400, 1, 2. Vincitur amplexu inimici, non fuga, XX, 76, 2.

Sexto. Alia irae remedia sunt: primum, ut nobis primitus persuadeamus nullo modo, neque justis, neque injustis ex causis licere irasci; secundum, est compescere linguam et manum; tertium, irae deformitatem considerare; quartum, si cogites iram rationi caliginem offundere; quintum, si cogites rei vilitatem ob quam irascaris; sextum, si

cupiditates, ob quas ademptas irascaris, ex animo extirpes, XVIII, 647, 2 et seq.

Septimo. Iræ quinque remedia ex S. Gregorio Nazianzeno, scilicet, oratio, signum crucis, humilitas, presentia nihili ducere, probrum quod iratus in te conicit, si verum, agnoscere; si falsum, nihil aestimare, V, 446, 1.

3º *Ira demandat gradus et exempla*, XVIII, 643, 2; 644, 1. Eam lepide mitigavit Aurelianus imperator, III, 416, 1.

IX. QUOMODO ERGA IRATOS AGENDUM. — *Eos placare studemus, et quomodo.* Septem modi iratos placandi, ex agendi ratione Abigail erga Davidem, III, 417, 2. Ira molli responso frangitur, duro exacerbatur, V, 445, 2: *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem.* Ira per lepores, risum, jocos solvitur, VI, 282, 1. Irati blandis sermonibus leniendi, sed post iram sedatam, *ibid.* Quando corripiendi, quando non, 299, 1. Corripiendi sunt post iram motam, V, 423, 1. Ira eorum tempore subsidere permittenda, VI, 272, 1, 2: *Patentia lenietur princeps, et lingua mollis confringet duritiem.* Ira ferocium et magnatum lenitate et submissione supplicii frangenda, I, 319, 1. Aferuntur de ea re exempla, *ibid.* Iram evellit munus in sinum emissum, VI, 110, 1: *Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam.* Ira socii est toleranda, non excitanda, 168, 2. Ira superiorum humiliter declinanda est, XVI, 456, 2: *Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum, Jesus autem abscondit se et exivit de templo.*

2º *Iracundorum societas et amicitia fugienda.* Cum iracundo amicitia non est ineunda, cur, VI, 168, 2; 169, 1: *Noli esse amicus homini iracundo neque amicum cum viro furioso; ne forte discas semitas ejus, et sumas scandalum animae tuae.* Cum eo conversas, ejus lites et iras in se suscipit quas is habet contra tertium, 169, 1. Iracundus parum aptus est ad amicitiam, *ibid.*

IRA DEI. 1º *Ira Dei qualis sit*, XII, 361, 1. *Ira Dei*, ait S. Augustinus, non perturbato est ejus, sed iudicium quo poena peccato irrogatur, *ibid.* Ira igitur non est proprie in Deo, 553, 2; 554, 1; XV, 677, 1. Ira in Deo nominis metaphorice est, X, 229, 1. Ira in Deo est justitia et vindicta, IX, 463, 1. Deus est dominus irae suae, homo servus, XIV, 459, 1 (Vide Deum, cap. III, art. III, § 5).

2º *Ira Dei dupliciter accipitur*, Psalm. I, 240, 1: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.* Ira Dei in peccatore duplex est, XIV, 447, 1: *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei.* Ira Dei formidabilis, Job, 229, 2: *Deus cuius irae nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem;* 622, 4: *Semper enim quavis tumentes super me factus sum timui Deum, et pondus ejus ferre non potui.* Ira Dei variis symbolis expressa, Job, 229, 2. Mari et vento comparatur, 106, 2: *Quin potius vidi eos qui operantur*

iniquitatem, et seminant dolores et metunt evasante deo perissa, et spiritu irae ejus esse conturbatos; 713, 2. Haec diluivo representatur, et est veluti haeres impiorum, X, 313, 2: *Quomodo calcetiamur aridam inebriavit; sic ira iustus gentes, quae non exquirantur eum, hereditabit.* Ira Dei apte comparatur leaenae, XIII, 359, 2: *Quoniam ego quasi leaena Ephraim.* Ira Dei quam sit astutus, XIV, 163, 1: *Ante faciem indignationis ejus quis stabit? Indignatio ejus effusa est ut ignis; et petrae dissolute sunt ab eo.* Ira Dei hypotyposis, XI, 421, 2: *Ardens furor ejus et gravis ad portandum, talia ejus reptata sunt indignatione, et lingua ejus quasi ignis decorans.* Spiritus ejus velut torrens inundans usque ad medium collis, ad perdendas gentes in militem.

3º *Ira Dei in sceleratos vari gradus*, VI, 90, 1: *Livor vulneris obsterget mala; et plaga in secretoribus ventris.* Ira Dei in impiis tum in hoc mundo, tum in inferno, XXI, 211, 1. Ira Dei gravis est cum bonum petere velit, XII, 123, 1: *Noli orare pro populo isto in bonum.* Ira Dei evidens signum est cum ipse a republica vel anima ejusque abiat, et amem deserit, XIII, 612, 1.

4º *Ira Dei iudicis timenda*, XV, 160, 1, 2: *Progenies viperarum, quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira? Ira Dei per praesentem patientiam cavenda, 101, 1; 103, 1: Facile ergo fructus dignos patientiae.* Ira Dei precibus placanda, VI, 274, 2.

IRA IN CHRISTO. Ira an in Christo fuerit, XX, 77, 2. Ea fuit in Christo, sed domita, XV, 677, 1: *Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super caecitate cordis eorum* (Vide Iesus Christus).

IRENEUS (S.). S. ireneus an fuerit episcopus Thyalirensis, ad quem scribit Joannes, XXI, 57, 1. S. ireneus in Apocalypsin scriptis, II, 16, 2. S. ireneus graece scripsit, utpote Graecus, sed mox in Latinum conversum suadet styli Latini gravitas, XVIII, 35, 2. In suis scriptis saepe apologetis utitur, IX, 25, 2.

IRENE. Irene imperatrix, pia uxor Leonis junioris iconoclastae, ablatam a marito Ecclesiae coronam reddidit, iconoclasum sustulit, et pacem reipublicae et Ecclesiae restituit, XII, 641, 2; 96, 2 et seq. Imperii iuramentum aeque animo tulit, I, 577, 1. Ejus imperio exiit constantia, XII, 680, 1.

IRIS. 1º *Iris unde dicitur*, X, 400, 1, 2. *Quid sit, ibid.* Ejus causa que sit, 399, 1. Iris est speculum solis, XX, 85, 1. Ejus colores tres sunt invicem subordinati, *ibid.* Est instar arcus magni, et videtur oculi zona, 399, 2. Ejus amplitudo et constantia in coloribus, 400, 1. Ejus colores non sunt veri, sed apparentes, 400, 2. Ubi fiat plerumque, *ibid.* Plures irides simul fieri possunt, *ibid.* Iris fuit etiam ante diluivium, I, 457, 1, 2.

2º *Iridis operationes in haec inferiora*, I, 457, 1, 2. Au hauriat et bibit aquas e mari, XIII, 583, 4.